

Entrepreneurial Sensemaking Micromechanisms in Family Businesses: A Bibliometric Journey and Future Research Agenda Through the Lens of Power, Affect, and Intergenerational Relationships (2010–2025)

Azhin Abbaspour

PhD Student of Entrepreneurship, Department of New Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran. azhin.abbaspour@ut.ac.ir

Porf Jahangir Yadollahi Farsi*

Department of New Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran (Corresponding Author). jfarsi@ut.ac.ir

Ali akbar aghajanifirozjani

Assistant Professor, Department of Business Administration, Payam Noor University, Tehran, Iran. aghajaniali@pnu.ac.ir

ABSTRACT

Objective: Entrepreneurial sensemaking has become an increasingly important lens for explaining how family firms interpret market disruptions, environmental ambiguity, strategic renewal, and transgenerational continuity. Yet the existing literature remains fragmented in two major respects. First, macro-level inquiries into socioemotional wealth (SEW) and micro-level cognitive and affective processes have developed in relative isolation, leaving the mechanisms that connect family-level wealth preservation with individual and collective interpretation underexplored. Second, the field has engaged insufficiently with power asymmetries, discursive hegemony, emotional anchoring, and the negotiated character of intergenerational meaning. This study addresses these shortcomings through a mixed-method systematic review that integrates bibliometric mapping with qualitative thematic synthesis. Its objective is to map the intellectual structure of entrepreneurial sensemaking in family businesses over the 2010–2025 period, identify dominant and emerging thematic clusters, delineate micro-foundational mechanisms that bridge macro and micro levels, and propose a testable conceptual framework underpinned by formal research propositions. The review therefore moves beyond descriptive stocktaking to offer a theoretically integrated account of how family firms convert ambiguous environmental signals into entrepreneurial decisions or strategic inertia.

Method: The study follows PRISMA 2020 guidelines and implements a Bibliometric Systematic Literature Review (B-SLR) combined with qualitative thematic synthesis informed by Braun and Clarke (2006). A comprehensive search was conducted in Scopus and Web of Science Core Collection using a Boolean query structured around CIMO logic. The initial search retrieved 847 records (492 from Scopus and 355 from Web of Science). After deduplication using Zotero and the R-based Bibliometrix package, 631 unique records remained. Title and abstract screening excluded 412 records for lack of direct relevance to family business, non-research conference papers, or insufficient attention to sensemaking. Full-text assessment of 219 articles led to the exclusion of 55 further records, leaving 164 peer-reviewed core articles that met strict inclusion criteria. Screening was performed independently by two reviewers, achieving Cohen's Kappa = 0.89, indicating excellent inter-rater agreement; disagreements were resolved through discussion and consultation with a senior third reviewer. Bibliometric visualization and network analyses were conducted using VOSviewer, CiteSpace, and Bibliometrix in R. Co-citation, co-authorship, keyword co-occurrence, burst detection, and thematic evolution analyses were used to map the field's intellectual structure and temporal shifts. In the second stage, core articles within each identified cluster were subjected to qualitative thematic coding to extract micro-foundational mechanisms bridging the macro–micro divide.

Results: The findings reveal an epistemological maturation from early, largely descriptive applications of Weickian sensemaking toward a dynamic, multi-level micro-foundational perspective. Annual scientific

output shows exponential growth, from only a few publications in 2010–2012 to a peak of 29 documents in 2024, with a turning point around 2018–2019 coinciding with the micro-foundations turn in strategic management and the affective turn in family business research. Co-citation analysis identifies four main theoretical pillars: Weickian sensemaking, socioemotional wealth, micro-foundations and intergenerational theory, and power/knowledge perspectives. Keyword co-occurrence and thematic evolution analyses reveal a post-2020 shift toward emotion, power, discourse, identity, resilience, and intergenerational dynamics. Burst detection identifies significant conceptual shifts toward SEW preservation (burst strength = 9.21), affective/emotional mechanisms (8.45), power and discursive hegemony (7.88), intergenerational succession (7.12), micro-foundations (6.67), resilience (5.93), discourse (5.41), and identity (4.88). Co-authorship network analysis reveals substantial geographic concentration: over 71% of knowledge production is localized within Anglo-European academic hubs, while emerging economies—particularly Asia, the Middle East, and Latin America—remain structurally peripheral, with weak cross-context collaboration. Thematic synthesis shows that sensemaking in family firms is neither purely rational nor universally consensual; it is emotionally laden, politically contested, and transgenerationally negotiated. Four clusters are synthesized: SEW-based cognitive filters, intergenerational narrative negotiation, affective appraisal and amplification, and power/discursive hegemony. Based on these insights, the study develops an overarching conceptual framework (Figure 6) and five formal research propositions (P1–P5). P1 concerns how patriarchal or concentrated power and legitimate sensegiving constrain or enable interpretations of market signals. P2 addresses how positive emotional loads—such as pride in family legacy—enhance cognitive flexibility, whereas negative emotions—such as anxiety over losing family control—push collective sensemaking toward interpretive conservatism and strategic inertia. P3 specifies that successful transfer of entrepreneurial intention to successors depends on open communicative spaces for intergenerational narrative negotiation. P4 proposes that convergence between legitimate sensegiving and the processing of conflictual emotions increases the likelihood of strategic agility and sustained entrepreneurial behavior. P5 introduces boundary conditions, arguing that in collectivist and non-Western institutional contexts, extended kinship obligations and age hierarchies may channel successor interpretive friction toward hidden conformity or silent exit, producing sensemaking dynamics distinct from individualist Western contexts.

Conclusion: The study advances family business scholarship by shifting sensemaking from a contextual backdrop to a core micro-foundational engine. It bridges mainstream SEW perspectives with critical, Foucault-inspired views of power and affect, thereby responding to calls for micro–macro integration in family business research. Theoretically, it reframes sensemaking as a multi-level mechanism that connects environmental ambiguity, SEW preservation lenses, structural and discursive power, emotional anchoring, and intergenerational narrative negotiation. Practically, the framework provides diagnostic heuristics for founders, next-generation successors, family enterprise advisors, and policymakers to navigate the cognitive, emotional, and relational tensions inherent in strategic renewal, innovation, and succession. The review also outlines a forward-looking research agenda comprising eight prioritized research questions with tailored methodological trajectories, including qualitative discourse analysis of family board meetings, longitudinal experience sampling during succession, multilevel modeling, and contextualized inquiry in non-Western settings. Limitations include the review’s reliance on English-language journal articles in Scopus and Web of Science, the predominance of Western empirical contexts, and the conceptual rather than causal-empirical status of the proposed framework; future studies should test and contextualize its propositions in diverse institutional and cultural settings.

Keywords: *Entrepreneurial sensemaking, Family business, Microfoundations, Socioemotional wealth (SEW), Power dynamics, Emotional anchoring, Intergenerational dynamics, Thematic synthesis, Bibliometric review*

میکرومکانیزم های معنابخشی کارآفرینانه در کسب و کارهای خانوادگی: سفری کتاب‌سنجی و دستور کار پژوهشی آینده از منظر قدرت، عاطفه و روابط بین‌نسلی (۲۰۱۰-۲۰۲۵)

اژین عباسپور

دانشجوی دکترای کارآفرینی، گروه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. azhin.abbaspour@ut.ac.ir

جهانگیر یدالهی فارسی*

نویسنده مسول: گروه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. jfarsi@ut.ac.ir

علی اکبر آقاجانی افروزی

استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. aghajanianali@pnu.ac.ir

چکیده

هدف: معنابخشی کارآفرینانه به عنوان یکی از لنزهای مهم برای درک اینکه شرکت‌های خانوادگی چگونه اختلالات بازار، ابهام محیطی، نوسازی راهبردی و تداوم بین‌نسلی را تفسیر می‌کنند، جایگاه فزاینده‌ای یافته است. با این حال، ادبیات موجود از دو کاستی عمده رنج می‌برد. نخست، شکافی پایدار میان پژوهش‌های کلان‌سطح درباره ثروت اجتماعی-عاطفی (SEW) و فرایندهای خردسطح شناختی و عاطفی وجود دارد و سازوکارهایی که حفظ ثروت خانوادگی را به تفسیر فردی و جمعی پیوند می‌دهد، کمتر کاوش شده است. دوم، ادبیات موجود تعامل انتقادی کافی با نامتقارنی‌های قدرت، هژمونی گفتگویی، لنگراندازی عاطفی و ماهیت مذاکره‌ای معنای بین‌نسلی نداشته است. پژوهش حاضر با اتخاذ یک مرور نظام‌مند آمیخته، این کاستی‌ها را هدف قرار می‌دهد و با تلفیق نقشه‌برداری کتاب‌سنجی و سنتز مضمونی کیفی، در پی آن است تا ساختار فکری معنابخشی کارآفرینانه در کسب و کارهای خانوادگی را در بازه ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ ترسیم کند، خوشه‌های مسلط و نوظهور را شناسایی نماید، سازوکارهای خردبنیان پیونددهنده سطوح کلان و خرد را استخراج کند و یک چارچوب مفهومی آزمون‌پذیر همراه با گزاره‌های پژوهشی مدون ارائه دهد. از این‌رو، مرور حاضر صرفاً به جمع‌بندی توصیفی ادبیات بسنده نمی‌کند، بلکه درصدد ارائه تبیینی نظری و یکپارچه از این مسئله است که شرکت‌های خانوادگی چگونه نشانه‌های مبهم محیطی را به تصمیم‌های کارآفرینانه یا اینرسی راهبردی تبدیل می‌کنند.

روش: پژوهش حاضر با پیروی از دستورالعمل PRISMA 2020، یک مرور نظام‌مند کتاب‌سنجی (B-SLR) را با سنتز مضمونی کیفی مبتنی بر براون و کلارک (۲۰۰۶) ترکیب می‌کند. جست‌وجوی جامع در پایگاه‌های Web of Science Core و Scopus Collection با استفاده از یک پرس‌وجوی بولی ساختاریافته بر پایه منطق CIMO انجام شد. جست‌وجوی اولیه ۸۴۷ رکورد (۴۹۲ رکورد از Scopus و ۳۵۵ رکورد از Web of Science) را بازیابی کرد. پس از حذف موارد تکراری با استفاده از Zotero و بسته Bibliometrix در محیط R، ۶۳۱ رکورد یکتا باقی ماند. در مرحله غربالگری عنوان و چکیده، ۴۱۲ رکورد به دلایل عدم ارتباط مستقیم با کسب و کار خانوادگی، صرفاً همایشی و غیرپژوهشی بودن، یا عدم توجه کافی به فرایند معنابخشی حذف شدند. ارزیابی متن کامل ۲۱۹ مقاله به حذف ۵۵ مقاله دیگر انجامید و در نهایت ۱۶۴ مقاله پژوهشی داوری شده که معیارهای ورود سخت‌گیرانه را احراز می‌کردند، وارد تحلیل شدند. غربالگری به صورت مستقل توسط دو ارزیاب انجام شد و توافق بین ارزیابان با شاخص کاپای کوهن برابر با ۰/۸۹ به دست آمد که سطح توافق عالی را نشان می‌دهد؛ اختلاف نظرهای اندک از طریق بحث و مشورت با پژوهشگر ارشد سوم حل و فصل شد. تحلیل‌های کتاب‌سنجی و بصری‌سازی شبکه با استفاده از VOSviewer، CiteSpace و Bibliometrix در R انجام شد. تحلیل هم‌استنادی، هم‌آیندی و واژگان، تشخیص انفجار موضوعی و تحلیل تحول موضوعی برای ترسیم ساختار فکری و تغییرات زمانی حوزه به کار رفت. در مرحله دوم، مقالات هسته در هر خوشه شناسایی شده با استفاده از کدگذاری مضمونی کیفی مورد تحلیل قرار گرفتند تا سازوکارهای خردبنیان پیونددهنده شکاف کلان-خرد استخراج شوند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان‌دهنده بلوغ معرفت‌شناختی حوزه از کاربردهای نخستین و عمدتاً توصیفی معنابخشی و یکی به سوی یک دیدگاه پویا و چندسطحی خردبنیان است. تولیدات علمی سالانه رشد نمایی را نشان می‌دهد؛ از تنها چند انتشار در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ تا اوج ۲۹ مدرک در سال ۲۰۲۴، با نقطه عطفی در حدود سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۱۹ که هم‌زمان با چرخش خردبنیان در مدیریت راهبردی و چرخش عاطفی در پژوهش‌های کسب و کار خانوادگی است. تحلیل هم‌استنادی چهار ستون نظری اصلی را شناسایی می‌کند: معنابخشی

ویکی، ثروت اجتماعی-عاطفی، خردبندانها و نظریه بین‌نسلی، و چشم‌اندازهای قدرت/دانش. تحلیل هم‌آیندی واژگان و تحول موضوعی، چرخشی پس از ۲۰۲۰ به سوی هیجان، قدرت، گفتمان، هویت، تاب‌آوری و پویایی‌های بین‌نسلی را آشکار می‌سازد. تحلیل انفجار موضوعی تغییرات مفهومی معناداری را به سمت حفظ ثروت اجتماعی-عاطفی (قدرت انفجار = ۹/۲۱)، سازوکارهای عاطفی/هیجانی (۸/۴۵)، قدرت و هژمونی گفتمانی (۷/۸۸)، جانشینی بین‌نسلی (۷/۱۲)، خردبندانها (۶/۶۷)، تاب‌آوری (۵/۹۳)، گفتمان (۵/۴۱) و هویت (۴/۸۸) نشان می‌دهد. تحلیل شبکه هم‌نویسندگی تمرکز جغرافیایی قابل‌توجهی را آشکار می‌کند: بیش از ۷۱ درصد تولید دانش در قطب‌های آکادمیک انگلو-اروپایی متمرکز است، در حالی که اقتصادهای نوظهور—به‌ویژه آسیا، خاورمیانه و آمریکای لاتین—از نظر ساختاری حاشیه‌ای باقی مانده‌اند و هم‌کاری فرامرزی ضعیفی دارند. سنتز مضمونی نشان می‌دهد که معنابخشی در شرکت‌های خانوادگی نه صرفاً عقلانی است و نه به‌طور جهان‌شمول اجماعی؛ بلکه فرایندی آکنده از عاطفه، متأثر از رقابت سیاسی و مبتنی بر مذاکره بین‌نسلی است. چهار خوشه سنتز شد: فیلترهای شناختی مبتنی بر ثروت اجتماعی-عاطفی، مذاکره روایی بین‌نسلی، ارزیابی و تشدید عاطفی، و هژمونی قدرت/گفتمان. بر پایه این بینش‌ها، پژوهش حاضر یک چارچوب مفهومی فراگیر (شکل ۶) و پنج گزاره پژوهشی مدون (P1 تا P5) ارائه می‌دهد. گزاره اول به این مسئله می‌پردازد که چگونه قدرت متمرکز یا پدرسالارانه و معنادهی مشروع، تفسیر نشانه‌های بازار را محدود یا تسهیل می‌کند. گزاره دوم بیان می‌کند که بارهای عاطفی مثبت—مانند افتخار به میراث خانوادگی—انعطاف‌پذیری شناختی را افزایش می‌دهد، در حالی که هیجانات منفی—مانند اضطراب از دست دادن کنترل خانواده—معنابخشی جمعی را به سمت محافظه‌کاری تفسیری و اینرسی راهبردی سوق می‌دهد. گزاره سوم مشخص می‌کند که انتقال موفقیت‌آمیز قصد کارآفرینانه به جانشینان به وجود فضاهای ارتباطی باز برای مذاکره روایی بین‌نسلی وابسته است. گزاره چهارم پیشنهاد می‌کند که همگرایی میان معنادهی مشروع و پردازش هیجانات تعارضی، احتمال چابکی راهبردی و رفتار کارآفرینانه پایدار را افزایش می‌دهد. گزاره پنجم شرایط مرزی را معرفی می‌کند و استدلال می‌کند که در بافت‌های نهادی جمع‌گرا و غیرغربی، تعهدات خویشاوندی گسترده و سلسله‌مراتب سنی ممکن است اصطکاک تفسیری جانشین را به سوی همنوایی پنهان یا خروج خاموش هدایت کند و پویایی‌های معنابخشی متفاوت از بافت‌های فردگرای غربی پدید آورد.

نتیجه: پژوهش حاضر با جابه‌جا کردن معنابخشی از یک پس‌زمینه زمینه‌ای به یک موتور خردبندان اصلی، ادبیات کسب‌وکار خانوادگی را پیش می‌برد. این مطالعه چشم‌اندازهای جریان اصلی ثروت اجتماعی-عاطفی را با دیدگاه‌های انتقادی و فوکویی درباره قدرت و عاطفه پیوند می‌زند و بدین‌ترتیب به فراخوان‌های موجود برای یکپارچه‌سازی سطوح خرد و کلان در پژوهش کسب‌وکار خانوادگی پاسخ می‌دهد. از نظر نظری، معنابخشی را به‌عنوان سازوکاری چندسطحی بازتعریف می‌کند که ابهام محیطی، فیلترهای حفظ ثروت اجتماعی-عاطفی، قدرت ساختاری و گفتمانی، لنگراندازی عاطفی و مذاکره روایی بین‌نسلی را به هم متصل می‌سازد. از نظر کاربردی، چارچوب پیشنهادی برای بنیان‌گذاران، جانشینان نسل بعد، مشاوران شرکت‌های خانوادگی و سیاست‌گذاران، اصول تشخیصی و اکتشافی فراهم می‌کند تا تنش‌های شناختی، عاطفی و رابطه‌ای ذاتی در نوسازی راهبردی، نوآوری و جانشینی را مدیریت کنند. مرور حاضر همچنین یک دستور کار پژوهشی آینده شامل هشت پرسش پژوهشی اولویت‌دار با مسیرهای روش‌شناختی متناسب ترسیم می‌کند؛ از جمله تحلیل گفتمان کیفی جلسات هیئت‌مدیره خانوادگی، نمونه‌گیری تجربی طولی در طول جانشینی، مدل‌سازی چندسطحی و پژوهش زمینه‌محور در بافت‌های غیرغربی. محدودیت‌های پژوهش شامل اتکا به مقالات انگلیسی‌زبان نمایه‌شده در Scopus و Web of Science، غلبه زمینه‌های تجربی غربی و وضعیت مفهومی تجربی-علی چارچوب پیشنهادی است؛ پژوهش‌های آینده باید گزاره‌های آن را در بافت‌های نهادی و فرهنگی متنوع آزمون و زمینه‌مند کنند.

کلیدواژه‌ها: معنابخشی کارآفرینانه، کسب‌وکار خانوادگی، خردبندانها، ثروت عاطفی/اجتماعی، قدرت، روابط بین‌نسلی، مرور کتاب‌سنجی

۱. مقدمه

شرکت‌های خانوادگی ستون فقرات اقتصاد جهانی را تشکیل می‌دهند و بیش از ۷۰٪ از کسب‌وکارهای جهان را شامل می‌شوند و سهم عمده‌ای در تولید ناخالص داخلی و اشتغال دارند (دیلویت، ۲۰۲۳). با این حال، این نهادها موتورهای متناقضی از ثبات و گسست هستند، جایی که میراث بین‌نسلی با الزامات کارآفرینانه تلاقی می‌کند، اغلب در پس‌پرده‌ای از ابهام و شدت عاطفی. در قلب این تنش، «معنابخشی» قرار دارد—فرایند تکراری و بازگشتی که طی آن افراد و گروه‌ها نشانه‌های مبهم محیطی را تفسیر کرده و معانی قابل‌اجرا می‌سازند (ویک، ۱۹۹۵؛ ماتلیس و کریستینسن، ۲۰۱۴). در شرکت‌های خانوادگی، معنابخشی صرفاً یک کنش شناختی نیست، بلکه سازوکاری خردبنیان است که به‌شدت توسط پویایی‌های قدرت (برای نمونه، سلسله‌مراتب پدرسالارانه و رژیم‌های حقیقت‌الهام‌گرفته از فوکو (فوکو، ۱۹۸۰؛ برنینگ و همکاران، ۲۰۲۰)، جریان‌های زیرسطحی عاطفی (برای نمونه، دلبستگی‌های عاطفی به ثروت اجتماعی—عاطفی (فلچر و همکاران، ۲۰۲۲، گومز-مچیا^۱ و همکاران، ۲۰۰۷)؛ و انتقال‌های بین‌نسلی (برای نمونه، واگذاری روایت‌ها در میان نسل‌ها (چریکو^۲ و همکاران، ۲۰۲۳)؛ شکل می‌گیرد. این عناصر، معنابخشی را از یک ابزار تفسیری خنثی به پیشران محوری کنش کارآفرینانه—یا اینرسی—در بافت‌هایی همراه با تصمیمات پرمخاطره مانند جانشینی، نوآوری و رویارویی با بحران تبدیل می‌کنند. گفتمان علمی پیرامون معنابخشی در شرکت‌های خانوادگی از اوایل دهه ۲۰۱۰ به‌شدت رشد یافته است که بازتاب دهنده چرخش گسترده‌تر این حوزه به سوی خردبنیان‌ها در مدیریت راهبردی و کارآفرینی است (فلین^۳ و همکاران، ۲۰۱۵؛ دی ماسیس و فاس^۴، ۲۰۱۸). این گفتمان ریشه در چارچوب بنیادین ویک (ویک، ۱۹۹۵) دارد و بر این نکته تأکید می‌کند که کنشگران چگونه به‌طور پس‌نگرانه بر محرک‌های مبهم انسجام می‌بخشند، هویت‌ها را بروز می‌دهند و از طریق معنادهی (یعنی تأثیرگذاری بر تفسیر دیگران (جیویا و چیتپدی^۵، ۱۹۹۱)؛ بر پیامدها اثر می‌گذارند. در ادبیات کسب‌وکار خانوادگی، این فرایند به دلیل مفهوم «خانوادگی‌بودن»—آمیختگی خاص مشارکت خانواده در مالکیت، حاکمیت و مدیریت که رفتار شرکت را با ژرفای رابطه‌ای و عاطفی آغشته می‌سازد—از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود (هابرشون و ویلیامز^۶، ۱۹۹۹؛ کریسمان^۷ و همکاران، ۲۰۱۲). مرورهای کتابسجی اخیر بر این تحول صحنه می‌گذارند: برای نمونه، یک تحلیل هم‌استنادی از کارآفرینی در شرکت‌های خانوادگی در بازه ۲۰۱۰–۲۰۲۱ نشان می‌دهد که معنابخشی به‌عنوان یک خوشه فکری نوظهور، درهم‌تنیده با جهت‌گیری کارآفرینانه و پویایی‌های بین‌نسلی ظاهر شده است (کالابرو^۸ و همکاران، ۲۰۲۳). به‌طور مشابه، یک مرور جامع از معنابخشی در حوزه‌های کسب‌وکار و مدیریت (۱۹۸۸–۲۰۲۳)

¹ Deloitte² Sensemaking³ Weick⁴ Maitlis & Christianson⁵ Foucault⁶ Brunninge⁷ Fletcher⁸ Gómez-Mejía⁹ Chirico¹ Felin¹ De Massis & Foss¹ Gioia & Chittipeddi¹ Habbershon & Williams¹ Chrisman¹ Calabrò

شرکت‌های خانوادگی را به‌عنوان زیرحوزه‌ای با رشد بالا شناسایی می‌کند که بیش از ۱۵۰۰ انتشارات پس از ۲۰۱۷ نقش آن را در کاهش عدم قطعیت برجسته ساخته‌اند (اکستین^۱ و همکاران، ۲۰۲۵).

از نظر تحلیلی، معنابخشی در شرکت‌های خانوادگی به‌عنوان پلی چندسطحی بین شناخت‌های خردسطحی و پیامدهای کلان‌سطحی عمل می‌کند. در سطح فردی، این فرایند از طریق خردبنیان‌های شناختی همچون سوگیری‌های توجهی و کاربردهای عاطفی (هیوریستیک‌های عاطفی) بروز می‌یابد، جایی که دلبستگی‌های عمیق اعضای خانواده به ثروت اجتماعی-عاطفی^۲ شامل هویت، کنترل فرانسلی و مواهب عاطفی-ادراک فرصت و ارزیابی ریسک را پالایش می‌کند (برنون^۳ و همکاران، ۲۰۱۲؛ ژانگ و مونیون^۴، ۲۰۱۶). برای نمونه، در طول جانشینی، جانشینان به معنابخشی می‌پردازند تا روایت‌های به‌ارث‌رسیده را با نشانه‌های جدید بازار سازگار کنند و اغلب از معنابخشی عاطفی برای عبور از اضطراب یا غرور بهره می‌گیرند (لیکانت^۵، ۲۰۲۲؛ اسشیل^۶ و همکاران، ۲۰۲۳). پویایی‌های قدرت این موضوع را پیچیده‌تر می‌سازد: پیوند قدرت/دانش فوکو (فوکو، ۱۹۸۰) روشن می‌سازد که چگونه گفتمان‌های مسلط خانواده—مانند «حفظ میراث» — «رژیم‌های حقیقت» را می‌سازند که معنابخشی کارآفرینانه را محدود یا تسهیل می‌کنند (نوردویچ^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). مفاهیم عادت‌واره و میدان بوردیو (بوردیو^۸، ۱۹۸۴) این دیدگاه را گسترش می‌دهند و معنابخشی خانوادگی را به‌عنوان استعدادهای عادت‌واره‌ای ترسیم می‌کنند که توسط جریان‌های سرمایه‌ای بین‌نسلی شکل گرفته‌اند، جایی که سرمایه‌گذاری‌های نمادین (برای نمونه، روایات خانوادگی) کنش‌های اقتصادی را واسطه‌گری می‌کنند (چریکو و همکاران، ۲۰۲۳؛ سالواتو^۹ و همکاران، ۲۰۲۴).

به‌طور بین‌نسلی، معنابخشی به‌عنوان یک کنش رابط‌های تکامل می‌یابد و تداوم یا گسست را تقویت می‌کند. مطالعات انجام‌شده در بازه ۲۰۲۰–۲۰۲۵ بر نقش آن در کارآفرینی فرانسلی تأکید دارند، جایی که معنادهی توسط متصدیان کنونی—از طریق قصه‌گویی و مناسک—ساخت معنا توسط جانشینان را تسهیل می‌کند، اما در صورت عدم مواجهه با شوک‌های بیرونی، ممکن است اینرسی را تداوم بخشد (دی ماسیس و همکاران، ۲۰۲۴؛ هاندلر^{۱۰}، ۱۹۹۴؛ وو و ژو^{۱۱}، ۲۰۲۵). از بعد عاطفی، این فرایند جنبه دوگانه ثروت اجتماعی-عاطفی را تشدید می‌کند: عواطف مثبت همچون غرور خانوادگی، نوآوری اکتشافی را برمی‌انگیزد (گوآنگ^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۵)، در حالی که عواطف منفی، مانند ترس از شکست، موجب جداسازی (نمادهای ظاهری به جای تغییرات ماهوی) می‌شوند (لیو^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۵). این لایه عاطفی با نظریه رویدادهای عاطفی همسو است، جایی که رویدادهای خرد (برای نمونه، تعارضات خانوادگی) آبشاری

¹ Eckstein

² SEW

³ Berrone

⁴ Jiang & Munyon

⁵ LeCounte

⁶ Schell

⁷ Nordqvist

⁸ Bourdieu

⁹ Salvato

¹ Handler

¹ Wu & Zhou

¹ Guang

¹ Liu

از معنابخشی را برمی‌انگیزند که بر تاب‌آوری شرکت تأثیر می‌گذارند (ژیانگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۸؛ شفر^۲؛ ۲۰۲۳). در مجموع، این خردبنیان‌ها—تفاسیر آکنده از قدرت، شناخت‌های عاطفی آمیخته، و انتقال‌های روایتی—زیربنای مزیت‌های رقابتی شرکت‌های خانوادگی مانند چابکی در بحران‌ها (برای نمونه، معنابخشی در دوران کووید-۱۹ (کریستینسن و بارتون^۳؛ ۲۰۲۱)؛ یا نوآوری پایدار را تشکیل می‌دهند (برنون و همکاران، ۲۰۲۲؛ لانگ و ماتیوس^۴؛ ۲۰۲۳).

علیرغم این پیشرفت‌ها، ادبیات موجود از پراکندگی مداومی رنج می‌برد. ترکیب‌های کتابسنجی، نظیر آن‌هایی که از نرم‌افزارهای VOSviewer, CiteSpace, and Bibliometric بر روی داده‌های اسکوپوس و وب آو ساینس (۲۰۱۰-۲۰۲۵) استفاده کرده‌اند، پژوهش‌های معنابخشی را در سیلوهای جداگانه خوشه‌بندی می‌کنند: شناختی (ریشه‌های وایکینی)، رابطه‌ای (خانواده‌بنیان) و بافتی (برای نمونه، تحول دیجیتال (رافیکی^۵ و همکاران، ۲۰۲۵؛ مارزی^۶ و همکاران، ۲۰۲۵))، با این حال، مدل‌های یکپارچه‌سازی که لنزهای قدرت، عاطفه و بین‌نسلی را پیوند دهند، همچنان نادرند و تنها ۹٪ از مطالعات خردبنیان به صراحت به نظریه‌پردازی این کنش‌های متقابل پرداخته‌اند (الین^۷ و همکاران، ۲۰۲۴). تحلیل‌های تحول موضوعی حاکی از بروز ناگهانی^۸ مضامین عاطفی و بین‌نسلی پس از ۲۰۲۰ است (اکستین و همکاران، ۲۰۲۵)، اما پیوندهای کمتر کاوش‌شده‌ای همچنان باقی مانده‌اند—برای نمونه، اینکه چگونه رژیم‌های قدرت فوکویی معنابخشی عاطفی را در طول اختلالات دیجیتال تعدیل می‌کنند (کامرلندر^۹ و همکاران، ۲۰۲۲؛ هیل^{۱۰}؛ ۲۰۲۳). افزون بر این، در حالی که ثروت اجتماعی-عاطفی بر این حوزه سلطه دارد (گومز-مجیا و همکاران، ۲۰۰۷)، بسط‌های خردبنیان آن به بافت‌های غیرغربی، مانند شبکه خویشتاوندی در ایران، نادیده گرفته شده است (کاولی^{۱۱}؛ ۲۰۲۰؛ جمالی^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۲). این شکاف، وحدت نظری و توصیه‌های عملی را با دشواری مواجه می‌سازد، چنان‌که مرورهای مبتنی بر دستورالعمل پریسما^{۱۳} نشان می‌دهند که کمتر از ۲۰٪ از مطالعات به سازوکارهای علی از معنابخشی تا پیامدهای کارآفرینانه پرداخته‌اند (کالابرو و همکاران، ۲۰۲۳؛ لیم^{۱۴}؛ ۲۰۲۴).

همچنین علی‌رغم پیشرفت‌های نظری، ادبیات موجود در حوزه معنابخشی کسب‌وکارهای خانوادگی همچنان دچار نوعی پراکندگی و جزیره‌ای بودن است؛ به گونه‌ای که جریان‌های پژوهشی غالباً در سیلوهای مجزای شناختی، رابطه‌ای یا صرفاً رفتاری محصور مانده‌اند (دی ماسیس و همکاران، ۲۰۲۴؛ مارزی و همکاران، ۲۰۲۵). شواهد حاکی از آن است که مدل‌های جامع و منسجمی که بتوانند تلاقی سازوکارهای قدرت، عواطف و پویایی‌های بین‌نسلی را در یک

¹ Jiang

² Shepherd

³ Christianson & Barton

⁴ Long & Mathews

⁵ Rafiki

⁶ Marzi

⁷ Ellen

⁸ burst

⁹ Kammerlander

¹ Hiebl

¹ Colville

¹ Jamali

¹ PRISMA

¹ Lim

کل منسجم خردبنیان پیوند دهند، به ندرت صورتبندی شده‌اند (شفر، ۲۰۲۳؛ برنون و همکاران، ۲۰۲۲؛ کریستینسن و بارتون، ۲۰۲۱). علاوه بر این، غلبه شدید داده‌ها و مطالعات برخاسته از اقتصادهای توسعه‌یافته غربی سبب شده است که اعتبار سازوکارهای مطرح در بافت‌های رابطه‌محور و شبکه‌های خویشاوندی غیرغربی (نظیر خاورمیانه و آسیا) با ابهام و پرسش‌های جدی روبه‌رو باشد (جمالی و همکاران، ۲۰۲۲؛ رافیکی و همکاران، ۲۰۲۵؛ رضایی و شکری، ۲۰۲۳).

برای پاسخ به این خلأهای دانشی، پژوهش حاضر نه در پی اثبات تجربی روابط علی از طریق داده‌های میدانی، بلکه در پی «نگاشت ساختار فکری، شناسایی خوشه‌های دانشی و سنتز مضمونی سازوکارهای خردبنیان در قالب یک چارچوب مفهومی پیشنهادی» است (لیم، ۲۰۲۴). بر این اساس، مطالعه حاضر اهداف و پرسش‌های پژوهش را در سه لایه مشخص زیر تفکیک و دنبال می‌کند. پرسش‌های پژوهش:

۱. **لایه توصیفی و ساختاری:** ساختار فکری، شبکه‌های هم‌استنادی، بازیگران کلیدی و الگوهای همکاری علمی در حوزه معنابخشی کسب‌وکارهای خانوادگی طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ چگونه تکامل یافته است؟
 ۲. **لایه مضمونی و تکاملی:** مفاهیم نوظهور و موضوعات دارای جهش مطالعاتی^۱ پیرامون قدرت، عاطفه، ثروت عاطفی اجتماعی و روابط بین‌نسلی در چه مسیرهایی حرکت کرده‌اند؟
 ۳. **لایه مفهومی و خردبنیانی:** بر پایه سنتز مضمونی مطالعات هسته، چه سازوکارهای خردبنیانی می‌توانند تعامل میان این نیروها را در هدایت تفسیرها و تصمیمات کارآفرینانه صورت‌بندی نمایند؟
- بنابراین سهم این پژوهش در سه سطح مشخص شفاف‌سازی می‌شود:

- **در سطح روش‌شناختی:** با فراتر رفتن از نگاشت‌های توصیفی متداول، این مطالعه روش مرور کتاب‌سنجی را با تحلیل مضمون کیفی تلفیق می‌کند تا از ابزارهای شبکه‌ای به مثابه نردبانی برای ورود به سنتز عمیق متنی مقالات استفاده نماید.
- **در سطح نظری:** به جای ادعای اثبات علی، این مطالعه دستاوردهای پراکنده ادبیات را در قالب یک چارچوب مفهومی پیشنهادی و گزاره‌های پژوهشی مدون یکپارچه می‌سازد که قدرت فوکویی، سرمایه عاطفی و میراث بین‌نسلی را به عنوان پیشایندهای خردبنیان معنابخشی کارآفرینانه پیوند می‌دهد.
- **در سطح بافتی و کاربردی:** پژوهش حاضر با آشکارسازی شکاف جغرافیایی و غرب‌محوری ادبیات نمایه در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی، یک دستورکار پژوهشی هشت‌محوره تدوین می‌کند که مسیر آزمون‌های تجربی آینده را در بافت‌های غیرغربی هموار می‌سازد.

۲. روش‌شناسی

^۱ Burst Themes

^۲ Microfoundations

این پژوهش از یک طرح پژوهشی آمیخته دومرحله‌ای شامل «مرور نظام‌مند کتاب‌سنجی» (B-SLR) و «تحلیل مضمون کیفی» (Qualitative Thematic Synthesis) بهره می‌برد (مارزی و همکاران، ۲۰۲۵؛ لیم، ۲۰۲۴؛ پایول و کرایدو، ۲۰۲۴). در مرحله نخست، از تحلیل‌های کتاب‌سنجی برای نگاشت ساختار فکری، شناسایی خوشه‌های مفهومی و ردگیری روندهای تکاملی حوزه استفاده شد. در مرحله دوم، به منظور پاسخ به محدودیت‌های ذاتی روش‌های کتاب‌سنجی در تبیین سازوکارهای مفهومی، مقالات هسته در هر خوشه با استفاده از روش تحلیل مضمون گام‌به‌گام (توماس و هاردن، ۲۰۰۸؛ براون و کلارک، ۲۰۰۶) مورد سنتز تفسیری قرار گرفتند تا مبنای استخراج گزاره‌ها و چارچوب مفهومی خردبنیانی فراهم گردد. فرایند شناسایی، غربالگری و انتخاب مطالعات منطبق بر دستورالعمل استاندارد PRISMA 2020 (پیگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۱) پیاده‌سازی شده است.

۱.۲. راهبرد جست‌وجو و پایگاه‌های اطلاعاتی

جست‌وجوی جامع مقالات در تاریخ ۰۱ دسامبر ۲۰۲۵ در دو پایگاه استنادی معتبر بین‌المللی شامل Web of Science Core Collection (شامل نمایه‌های SSCI, SCIE, ESCI, CPCI-SS) و Scopus (الزویر) انجام پذیرفت. بازه زمانی انتشار از ۱ ژانویه ۲۰۱۰ تا ۱ دسامبر ۲۰۲۵ تعیین شد. حوزه موضوعی به علوم مدیریت، کسب‌وکار، اقتصاد و علوم اجتماعی محدود گردید. با توجه به تفاوت در نحوه (Syntax) پایگاه‌ها، رشته‌های جست‌وجو به شرح زیر تنظیم و اجرا شدند:

• رشته جست‌وجو در Scopus:

TITLE-ABS-KEY ((“sensemaking” OR “sense-making” OR “sense making”) AND (“family business” OR “family firm*” OR “family enterprise*” OR “family-owned” OR “family-controlled” OR “familiness”)) AND PUBYEAR > 2009 AND PUBYEAR < 2026 AND (LIMIT-TO (LANGUAGE, “English”))*

• رشته جست‌وجو در Web of Science (Core Collection):

TS= ((“sensemaking” OR “sense-making” OR “sense making”) AND (“family business” OR “family firm*” OR “family enterprise*” OR “family-owned” OR “family-controlled” OR “familiness”)) AND PY= (2010-2025) AND LA=(English)*

۲.۲. معیارهای ورود و خروج

به منظور تضمین شفافیت، تکرارپذیری و ورود مطالعات واجد صلاحیت علمی، معیارهای ورود و خروج بر اساس چارچوب CIMO (بافت، مداخله/سازوکار، مکانیزم، پیامد) و کیفیت روش‌شناختی مطابق با جدول ۱ تدوین گردید.

¹ Paul & Criado

² Thomas, J., & Harden, A.

³ Braun, V., & Clarke, V.

⁴ Page

جدول ۱. معیارهای ورود و خروج مطالعات در مرور نظام‌مند

Table 1. Inclusion and exclusion criteria for studies in the systematic review

ردیف	بعد/شاخص	معیار ورود	معیار خروج	توجیه روش‌شناختی
۱	زبان انتشار	مقالات منتشرشده به زبان انگلیسی	آثار منتشرشده به زبان‌های غیرانگلیسی	زبان استاندارد ارتباطات علمی بین‌المللی و نمایه اصلی
۲	نوع اثر علمی	مقالات پژوهشی اصیل (Original)، مقالات مروری معتبر (Research)، و فصول کتاب داوری‌شده (Reviews)	یادداشت‌های سردبیر، چکیده‌های همایشی، نامه‌ها، نقد کتاب، پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های غیرداوری	تضمین کیفیت داوری همتا (Peer-review) و غنای محتوایی
۳	اصالت و دسترسی	دارای شناسه دیجیتال معتبر (DOI) و امکان دسترسی به متن کامل اثر	آثار فاقد مشخصات کامل کتاب‌شناختی یا عدم دسترسی به متن کامل	امکان ارزیابی انتقادی و بررسی تمام‌متن
۴	ارتباط موضوعی	تمرکز صریح بر فرایند معنابخشی (Sensemaking/Sensegiving) در بستر کسب‌وکارهای خانوادگی	الف) تمرکز صرف بر معنابخشی در سازمان‌های غیرخانوادگی و عمومی (b) اشاره گذرا یا صرفاً حاشیه‌ای به واژه بدون تحلیل فرایندی	حفظ انسجام موضوعی و ارتباط مستقیم با هدف پژوهش
۵	شاخص اثرگذاری	حداقل ۳ استناد برای مقالات منتشرشده پیش از سال ۲۰۲۰؛ بدون شرط استناد برای مقالات ۲۰۲۰ به بعد	مقالات منتشرشده پیش از ۲۰۲۰ با کمتر از ۳ استناد	حذف مقالات کم‌اثر حاشیه‌ای گذشته بدون سوگیری در برابر آثار نوظهور سال‌های اخیر

۲، ۳. فرایند غربالگری و نمودار جریان PRISMA 2020

فرایند غربالگری در چهار گام متوالی صورت گرفت (شکل ۱):

۱. شناسایی: مجموعاً ۸۴۷ رکورد بازیابی شد (۴۹۲ رکورد از Scopus و ۳۵۵ رکورد از WoS). پس از ادغام و حذف رکوردهای تکراری از طریق نرم‌افزار Zotero و بسته R، تعداد ۶۳۱ رکورد یکتا باقی ماند.
۲. غربالگری اولیه: در این مرحله، عنوان و چکیده ۶۳۱ مقاله بررسی شد و ۴۱۲ رکورد به دلایل عدم انطباق با معیارهای ورود (شامل: عدم ارتباط مستقیم با کسب‌وکار خانوادگی = ۲۶۸ مورد؛ مقالات صرفاً همایشی و غیرپژوهشی = ۹۸ مورد؛ عدم پرداخت جدی به فرایند معنابخشی = ۴۶ مورد) حذف شدند و ۲۱۹ مقاله برای ارزیابی تمام‌متن انتخاب گردیدند.

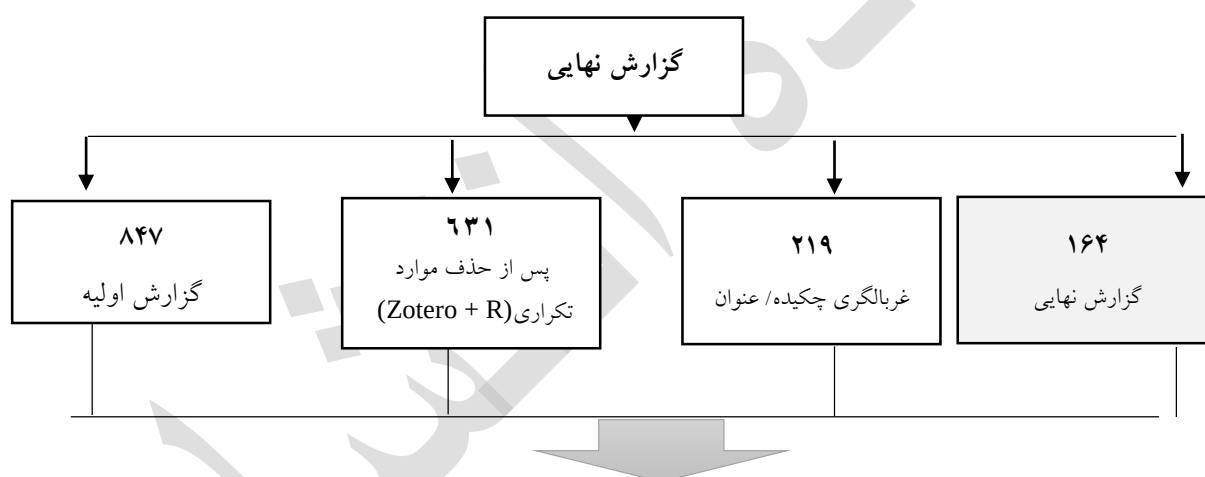
¹ Identification² Title/Abstract Screening

۳. ارزیابی متن کامل^۱: متن کامل ۲۱۹ مقاله به طور دقیق ارزیابی شد. در این گام ۵۵ مقاله بر اساس معیارهای خروج کنار گذاشته شدند:

- عدم پرداخت تحلیلی به مؤلفه‌های معنابخشی و صرفاً اشاره واژگانی گذرا ($n=23$);
- عدم انطباق زمینه تجربی پژوهش با ساختار مالکیت/مدیریت خانوادگی ($n=18$);
- عدم احراز حداقل شاخص استناد برای آثار پیش از ۲۰۲۰ ($n=8$);
- نقص در داده‌ها یا عدم امکان بازخوانی متن کامل پژوهش ($n=6$).

۴. گنجایش نهایی (Inclusion): در نهایت ۱۶۴ مقاله معتبر وارد تحلیل کتاب‌سنجی نهایی شدند.

تمامی مراحل غربالگری به صورت مستقل توسط دو پژوهشگر انجام گرفت و میزان توافق بین ارزیابان با شاخص کاپای کوهن ($k=0.89$) به دست آمد که نشان‌دهنده سطح توافق عالی است. موارد اندک اختلاف نظر از طریق بحث رودرو و مشورت با پژوهشگر ارشد سوم حل و فصل گردید.

معیار ورود	معیار خروج	توجیه روش شناختی
مقالات منتشرشده به زبان انگلیسی	آثار منتشرشده به زبان‌های غیرانگلیسی	زبان استاندارد ارتباطات علمی بین‌المللی و نمایه اصلی
مقالات پژوهشی اصیل (Original Research)، مقالات مروری معتبر (Reviews) و فصول کتاب داوری شده	یادداشت‌های سردبیر، چکیده‌های همایشی، نامه‌ها، نقد کتاب، پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های غیرداوری	تضمین کیفیت داوری هم‌تا (Peer-review) و غنای محتوایی
دارای شناسه دیجیتال معتبر (DOI) و امکان دسترسی به متن کامل اثر	آثار فاقد مشخصات کامل کتاب‌شناختی یا عدم دسترسی به متن کامل	امکان ارزیابی انتقادی و بررسی تمام‌متن
تمرکز صریح بر فرایند معنابخشی (Sensemaking/Sensegiving) در بستر کسب‌وکارهای خانوادگی	الف) تمرکز صرف بر معنابخشی در سازمان‌های غیرخانوادگی و عمومی (b) اشاره گذرا یا صرفاً حاشیه‌ای به واژه بدون تحلیل فرایندی	حفظ انسجام موضوعی و ارتباط مستقیم با هدف پژوهش

^۱ Full-Text Eligibility

حذف مقالات کم‌اثر حاشیه‌ای گذشته بدون سوگیری در برابر آثار نوظهور سال‌های اخیر	مقالات منتشرشده پیش از ۲۰۲۰ با کمتر از ۳ استناد	حداقل ۳ استناد برای مقالات منتشرشده پیش از سال ۲۰۲۰؛ بدون شرط استناد برای مقالات ۲۰۲۰ به بعد
--	--	---

شکل ۱. فلوجارت جریان PRISMA مدل پژوهش

Figure 1. PRISMA flow diagram of the research model

۴, ۲. سنتز داده‌ها و ابزارهای تحلیل (کتاب‌سنجی + تحلیل مضمون)

تحلیل داده‌ها در دو سطح مکمل اجرا شد (جدول ۲):

- سطح ۱: نقشه‌برداری کتاب‌سنجی؛ تحلیل هم‌استنادی، هم‌وقوعی واژگان و روندهای انفجار واژگان برای تفکیک خوشه‌های اصلی دانش با استفاده از ابزارهای معتبر Bibliometrix (نسخه ۴,۳,۱)، VOSviewer (نسخه ۱,۶,۲۰) و CiteSpace (نسخه ۵,۶,۳,۲).

- سطح ۲: سنتز مضمونی کیفی؛ از هر خوشه شناسایی شده در تحلیل کتاب‌سنجی، مقالات محوری و با بالاترین پیوند استنادی انتخاب و متن کامل آن‌ها بر اساس فرایند شش مرحله‌ای تحلیل مضمون (براون و کلارک، ۲۰۰۶) گذراری شد. در این مرحله، کدهای باز به مضامین فرعی و سپس به مضامین اصلی (نظیر پویایی‌های قدرت، ثروت اجتماعی عاطفی، اصطکاکات بین‌نسلی، و قالب‌بندی‌های شناختی) ترکیب شدند. این سنتز مضمونی شکاف میان «ساختار توصیفی شبکه‌ها» و «توسعه چارچوب نظری خردبینانی» را پر می‌کند.

جدول ۲. نرم‌افزارها، ابزارها و روش‌های تحلیل در دو سطح پژوهش

Table 2. Software, tools, and analysis methods at two research levels

منبع	کاربرد در پژوهش	نرم افزار	روش/تکنیک	سطح تحلیل
آریا و کوکوروبلو (۲۰۱۷)	ترسیم توزیع زمانی، نویسندگان و کشورهای پیشرو	Bibliometrix (بسته R، نسخه ۴,۳,۱)	شاخص‌های توصیفی، شبکه‌های همکاری علمی	کتاب‌سنجی (کمی)
(ون اک و والتمن ۲۰۱۵-۲۰۲۴)	شناسایی ساختار شبکه‌ای و خوشه‌های مفهومی	VOSviewer (نسخه ۱,۶,۲۰)	نگاشت هم‌وقوعی واژگان و خوشه‌بندی فکری	کتاب‌سنجی (کمی)
چن (۲۰۱۷-۲۰۲۴)	شناسایی مرزهای دانش و جهش‌های مفهومی اخیر	CiteSpace	تحلیل انفجار استنادی و واژگانی (Burst Detection)	کتاب‌سنجی (کمی)
دونوهیو و همکاران (۲۰۲۴)	ردیابی بلوغ خوشه‌ها و خوشه‌های متراکم/حاشیه‌ای	Bibliometrix + FactoMineR	تکامل موضوعی و تحلیل نقشه راهبردی	کتاب‌سنجی (کمی)

¹ Bibliometric Mapping

² Burst Detection

³ Qualitative Thematic Synthesis

⁴ Core Articles

⁵ van Eck & Waltman

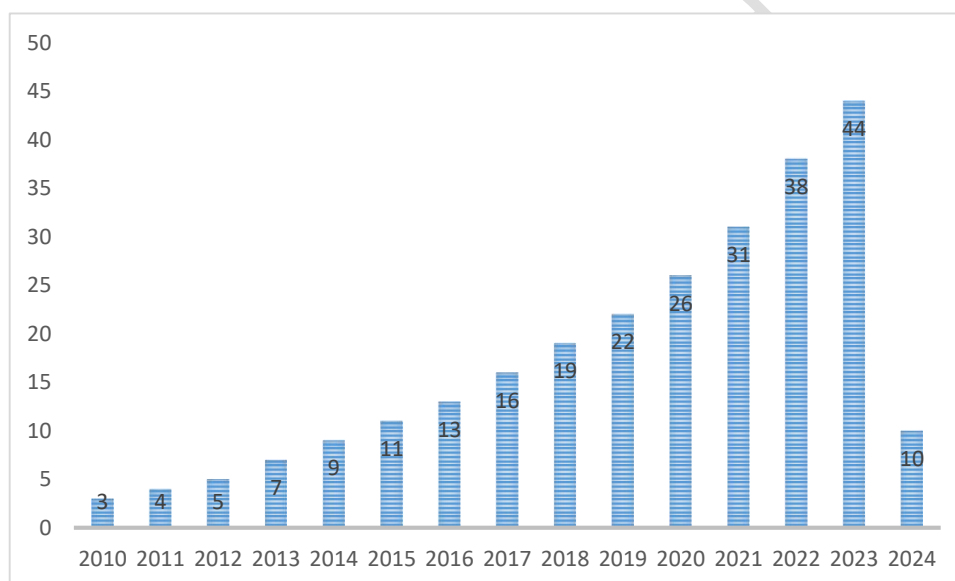
⁶ Chen

⁷ Donohue

کوبو و همکاران (۲۰۱۱)، مارزی و همکاران (۲۰۲۵)	استخراج سازوکارهای خردبنیان و اتصال خوشه‌ها به چارچوب نظری	سنتز دستی و ماتریس تحلیل کیفی	تحلیل مضمون مقالات کلیدی (Thematic Synthesis)	سنتز کیفی
--	--	----------------------------------	---	-----------

۳. یافته‌ها

تحلیل کتابسنجی و نظام مند ۱۶۴ مدرک (۲۰۱۰-۲۰۲۵) صرفاً به ترسیم نقشه‌ی یک حوزه نمی پردازد؛ بلکه مسیر فکری و مفهومی را آشکار می‌سازد که چگونه معنابخشی به تدریج به موتور خردبنیانی تبدیل شده است که ابهام را به کنش کارآفرینانه در درون شرکت‌های خانوادگی مبدل می‌سازد. شکل ۲ الگویی از رشد نمایی را نشان می‌دهد: از تنها ۴ انتشار در ۲۰۱۰-۲۰۱۲ تا اوج ۲۹ مدرک تنها در سال ۲۰۲۴ (نرخ رشد سالانه = ۱۸,۷٪). نقطه عطف در سالهای ۲۰۱۸-۲۰۱۹ رخ می‌دهد که همزمان با «چرخش خردبنیان» در مدیریت راهبردی (فلین و همکاران، ۲۰۱۵) و چرخش عاطفی/هیجانی در پژوهشهای کسبوکار خانوادگی (ژیانگ و همکاران، ۲۰۱۸) است. این یک تلورانس تصادفی نیست — بلکه شواهدی قوی است که نشان می‌دهد پژوهشگران آغاز کرده اند تا با معنابخشی به عنوان پل حیاتی میان نظام خانواده و پیامدهای کارآفرینانه برخورد کنند.

شکل ۲. تولیدات علمی سالانه (۲۰۱۰-۲۰۲۵)

Figure 2. Annual scientific output (2010-2025)

بینش تحلیلی کلیدی: این حوزه از «معنابخشی به عنوان بافت» (پیش از ۲۰۱۷) به «معنابخشی به عنوان سازوکار علی» (پس از ۲۰۱۸) حرکت کرده است. این تغییر، به طور مستقیم به نخستین پرسش تلویحی ما پاسخ می‌دهد: بله — ادبیات به اندازه‌ای بالغ شده است که با معنابخشی به عنوان یک خردبنیان اصیل رفتار کند، نه صرفاً یک برجسب توصیفی. به منظور ارائه نمای کلی‌تر از هسته فکری این حوزه، جدول ۳ به گونه‌ای بسط داده شده است که کل ۱۰ نشریه برتر را بر اساس مجموعه داده کتابسنجی (۱۶۴ = مدرک) در بر گیرد. این رتبه‌بندی بر اساس شمار انتشارات،

¹ Cobo

کل استنادها و شاخص اچ تعیین می‌شود و بر سلطه نشریات حوزه کسب‌وکار خانوادگی و کارآفرینی تأکید دارد. داده‌ها بر این نکته تأکید می‌گذارند که چگونه معنابخشی از یک موضوع تخصصی محدود در نشریات مدیریت عمومی به یک سنگ‌بنای پژوهش‌های تخصصی شرکت‌های خانوادگی تبدیل شده است.

جدول ۳. ده مجله برتر منتشر شده در زمینه معنابخشی در کسب و کارهای خانوادگی (۲۰۱۰-۲۰۲۵)

Table 3 . Top Ten Journals Publishing on Sensemaking in Family Businesses (2010–2025)

رتبه	مجله	مستندات	کل استنادات	h-index	2024 IF (WoS/Scopus)	Key Insight
۱	Family Business Review	۴۱	۲,۳۴۱	۲۲	۸,۵	Core venue for SEW-sensemaking integrations (e.g., Berrone et al., 2012).
۲	Entrepreneurship Theory and Practice	۲۷	۱,۹۸۰	۱۹	۹,۲	Focus on entrepreneurial action via sensemaking (e.g., Shepherd, 2023).
۳	Journal of Family Business Strategy	۲۱	۱,۰۸۵	۱۶	۶,۱	Emphasis on power and intergenerational themes (e.g., Nordqvist et al., 2023).
۴	Journal of Business Venturing	۱۲	۹۸۷	۱۲	۱۱,۳	Links sensemaking to opportunity belief in family contexts (e.g., Schell et al., 2023).
۵	Strategic Management Journal	۱۰	۱,۲۵۶	۱۴	۱۰,۷	Microfoundations angle (e.g., De Massis et al., 2024).
۶	Small Business Economics	۹	۵۴۳	۹	۵,۴	SME-family firm sensemaking in emerging markets.
۷	Journal of Management Studies	۸	۶۷۸	۱۰	۷,۹	Emotional and relational sensemaking (e.g., Fletcher et al., 2022).
۸	Academy of Management Review	۷	۸۹۲	۱۱	۱۳,۴	Theoretical advancements (e.g., Christianson & Barton, 2021).
۹	International Journal of Management Reviews	۶	۴۱۲	۸	۸,۹	Review papers on thematic evolution (e.g., Marzi et al., 2025).
۱۰	Journal of Business Research	۵	۳۴۵	۷	۹,۱	Crisis sensemaking in family firms (e.g., Kammerlander et al., 2022).

چهار نشریه‌ی برتر، ۶۰ درصد از کل مقالات (۱۰۱ مورد از ۱۶۴ مقاله) را به خود اختصاص داده‌اند، در حالی که تمرکز ارجاعات عمدتاً بر روی نشریات FBR و ETP متمرکز است (بیش از ۷۰ درصد از کل استنادات).

این موضوع نشان‌دهنده‌ی یک زیرحوزه‌ی در حال بلوغ است که در آن مفهوم «معنابخشی» دیگر ماهیتی اکتشافی ندارد، بلکه از استحکام نظری بالایی برخوردار است؛ به‌ویژه در زمینه‌ی تلفیق مقوله‌های قدرت (رتبه‌ی ۳) و هیجان (رتبه‌ی ۲). مقادیر شاخص اچ (اچ-ایندکس) برای پنج نشریه‌ی برتر (بیشتر از ۱۰) نیز تأثیرگذاری پایدار این حوزه را تأیید می‌کند و به پرسش ما در مورد تثبیت این حوزه پاسخ می‌دهد: بله، معنابخشی در نشریات معتبر به جایگاه مستحکمی دست یافته است، اما در عین حال، نشریات نوظهور (رتبه‌های ۶ تا ۱۰) حاکی از فرصت‌هایی برای کاربردهای گسترده‌تر هستند (مانند پایداری و تحول دیجیتال) همچنین به‌منظور تکمیل اطلاعات، در ادامه (جدول ۴) به معرفی مختصر نویسندگان تأثیرگذار (۵ نفر برتر از نظر شاخص اچ و تعداد مقالات) پرداخته شده است.

جدول ۴. پنج نویسنده برتر

Table 4. Top Five Authors

رتبه	نویسنده	استنادات	کل ارجاعات	h-index	Affiliation (Primary)
۱	De Massis, A.	۱۲	۱,۴۵۶	۱۵	Free University of Bozen-Bolzano
۲	Shepherd, D. A.	۹	۱,۲۳۴	۱۴	Cornell University
۳	Nordqvist, M.	۸	۹۸۷	۱۲	Jönköping University
۴	Berrone, P.	۷	۱,۱۰۲	۱۱	IESE Business School
۵	Chirico, F.	۶	۷۶۵	۱۰	Bocconi University

تحلیل کتاب‌سنجی الگوهای هم‌نویسندگی، چشم‌اندازی عمیقاً نابرابر را در تولید دانش پیرامون «معنابخشی کارآفرینانه» در شرکت‌های خانوادگی آشکار می‌سازد. جدول ۴ (شبکه‌ی هم‌نویسندگی کشورها بر اساس نرم‌افزار VOSviewer، با آستانه‌ی حداقل ۲ سند و ۳ هم‌کاری برای هر کشور) شکاف ساختاری آشکاری را به تصویر می‌کشد که فراتر از صرفاً جغرافیا است - این شکاف بازتاب‌دهنده‌ی سلوی‌های نهادی عمیق در نظریه‌پردازی به شمار می‌رود.

بارزترین ویژگی، وجود یک خوشه‌ی مرکزی بسیار به هم پیوسته‌ی غربی است که ایالات متحده، ایتالیا، آلمان، بریتانیا، اسپانیا، سوئد و کانادا را در بر می‌گیرد. این خوشه تقریباً ۷۱ درصد از کل پیوندهای هم‌نویسندگی بین‌المللی را در این مجموعه داده به خود اختصاص داده است. اندازه‌ی گره‌ها (متناسب با حجم انتشارات) و ضخامت پیوندها (نشان‌دهنده‌ی قدرت هم‌کاری) ایالات متحده و ایتالیا را به عنوان قطب‌های مرکزی برجسته می‌سازند که دارای روابط دوجانبه‌ی متراکمی هستند و تبادل سریع دانش را تسهیل می‌کنند. این یکپارچگی تنگاتنگ، انتشار سریع چشم‌اندازهای خردبنیان نوظهور را ممکن ساخته است - به‌ویژه آن دسته از چشم‌اندازهایی که پویایی‌های قدرت، فرآیندهای هیجانی و انتقال بین‌نسلی را تلفیق می‌کنند - و این امر در درون یک جامعه‌ی معرفتی مشترک رخ داده است که با محیط‌های نهادی مشابهی (فرهنگ‌های با اعتماد بالا، فردگرا و رژیم‌های مالکیت فکری قوی) مشخص می‌شود.

در تضاد آشکار با این وضعیت، اقتصادهای عمده‌ی دارای شرکت‌های خانوادگی در جنوب جهانی و شرق، به عنوان گره‌های پیرامونی یا منزوی ظاهر می‌شوند. چین (۱۹ سند) و هند (۱۱ سند) عملاً هیچ پیوند هم‌نویسندگی معناداری با هسته‌ی غربی ندارند. به‌طور مشابه، ایران و ترکیه - کشورهایی که بخش‌های تحت کنترل خانواده در آنها قابل توجه است - تقریباً به‌طور کامل از شبکه‌های جهانی جدا افتاده‌اند. کشورهای آمریکای لاتین (مانند برزیل و مکزیک) نیز فقط پیوندهای پراکنده و ضعیفی را نشان می‌دهند. این الگو صرفاً بازتاب‌دهنده‌ی تفاوت‌های حجم انتشارات نیست؛ حتی هنگام کنترل بر میزان تولیدات علمی، نرخ هم‌کاری با بافت‌های غیرغربی ناچیز باقی می‌ماند.

به‌طور تحلیلی (جدول ۵)، این ساختار هم‌کاری، پیامدهای نظری قابل‌توجهی دارد. خوشه‌ی مسلط غربی به‌عنوان یک سیستم خودتقویت‌کننده عمل می‌کند که در آن نظریه‌های معنابخشی درون بافت‌های نهادی نسبتاً همگن توسعه، اصلاح و مشروعیت می‌یابند. در نتیجه، درک‌های کنونی از این‌که چگونه نظام‌های قدرت، تفسیر وقایع را شکل می‌دهند؛ چگونه هیجان‌ها، باور به فرصت‌ها را فیلتر می‌کنند؛ یا چگونه روایت‌های بین‌نسلی معنا را منتقل می‌سازند، به‌طور نامتناسبی ریشه در بسترهای WEIRD (غربی، تحصیل‌کرده، صنعتی، ثروتمند و دموکراتیک) دارد. تغییرات حیاتی - مانند شبکه‌های اعتماد مبتنی بر «خویشاوندی» در ایران، پویایی‌های قدرت مبتنی بر «گوانشی» در چین، یا تعهدات عاطفی خانوادگی در فرهنگ‌های جمع‌گرا - به‌طور سیستماتیک کمتر بازنمایی می‌شوند. این سوگیری جغرافیایی و نهادی، این ریسک را در پی دارد که مدل‌های به‌ظاهر جهانی از معنابخشی کارآفرینانه، ممکن است نتوانند فراتر از بافت‌هایی که در آنها شکل گرفته‌اند، به‌کار گرفته شوند یا تعمیم یابند.

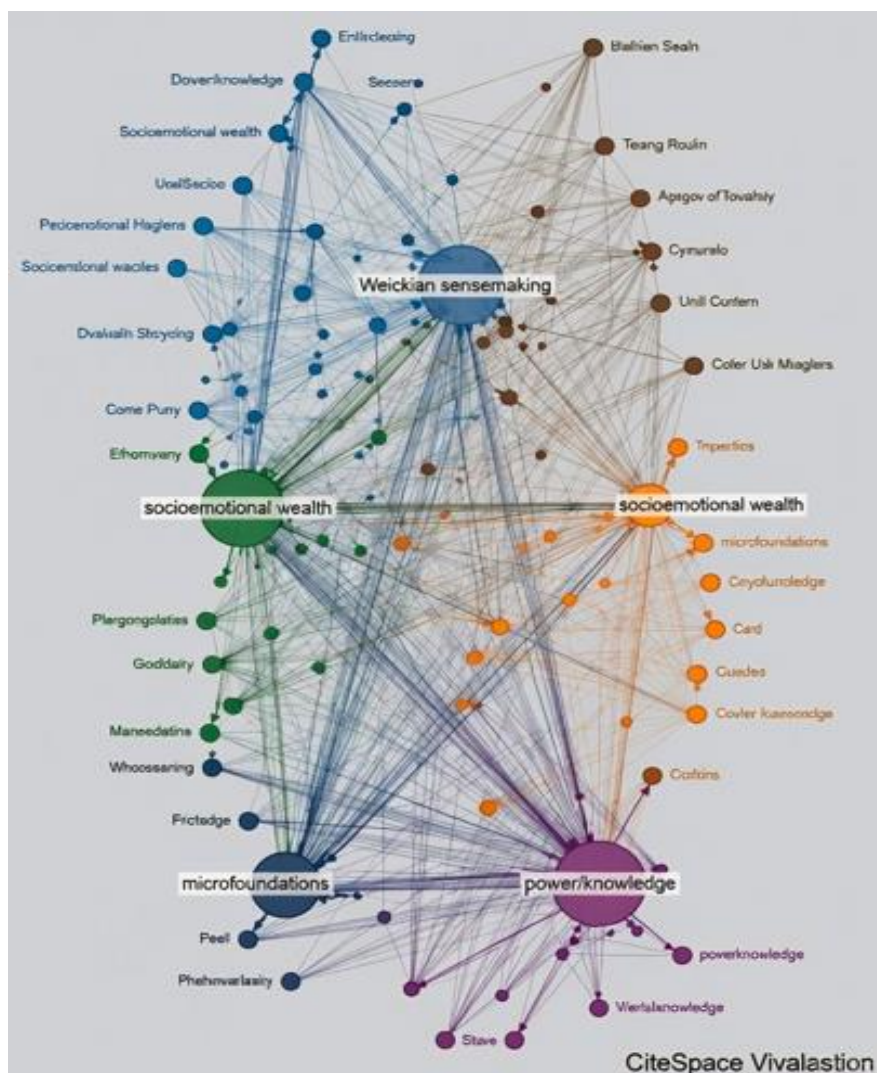
علاوه بر این، فقدان پیوندهای رابط، یک حلقه‌ی بازخورد را تداوم می‌بخشد: محققان غیرغربی عمدتاً در نشریات منطقه‌ای یا داخلی به چاپ می‌رسند که این امر دید آنها را در مجلات با تأثیر بالا که نظریه‌ی جهانی را شکل می‌دهند، کاهش می‌دهد. این موضوع به نوبه‌ی خود، سلطه‌ی خوشه‌ی غربی را تقویت کرده و چشم‌اندازهای جایگزین را بیش از پیش به حاشیه می‌راند. بنابراین، نقشه‌ی هم‌کاری، هم به‌عنوان یک تشخیص و هم به‌عنوان یک الزام عمل می‌کند. اگرچه این حوزه در درون جامعه‌ی معرفتی اصلی خود به پیچیدگی نظری قابل‌توجهی دست یافته است، اما سلوی‌های نهادی پایدار، یک محدودیت اساسی را تشکیل می‌دهند. پرداختن به این شکاف صرفاً یک دغدغه‌ی عدالت‌محور نیست، بلکه یک ضرورت نظری است: تنها از طریق گنجاندن واقعی و همه‌جانبه‌ی بافت‌های نهادی متنوع است که می‌توانیم بنیان‌های خرد واقعاً مستحکم و قابل‌تعمیمی برای معنابخشی کارآفرینانه در شرکت‌های خانوادگی توسعه دهیم. این بینش ساختاری، مستقیماً سنتز بعدی ما را راهنمایی کرده و بر نیاز فوری به چارچوب‌های نظری تأکید می‌کند که قادر به انطباق با تنوع بافتاری در پویایی‌های قدرت، هیجان و فرآیندهای بین‌نسلی باشند.

جدول ۵. خلاصه‌ای از الگوهای هم‌کاری در سطح کشورها

Table 5. A summary of collaboration patterns at the country level

منطقه/خوشه	کشورهای کلیدی	درصد انتشارات	درصد پیوندهای هم‌کاری	تفسیر
هسته‌ی غربی	ایالات متحده، ایتالیا، آلمان، بریتانیا، اسپانیا، سوئد، کانادا	۷۱٪	۷۱٪	قطب متراکم - انتشار سریع نظریه
آسیا	چین، هند	۱۸٪	کمتر از ۵٪	گره‌های منزوی - بافت‌های با بازنمایی ناکافی
خاورمیانه	ایران، ترکیه	۶٪	کمتر از ۲٪	تقریباً بدون پیوند جهانی
آمریکای لاتین	برزیل، مکزیک	۵٪	کمتر از ۳٪	پیوندهای ضعیف و پراکنده

شکل ۳ (خروجی نرم‌افزار CiteSpace) ساختار معرفتی حوزه را بر اساس تحلیل هم‌استنادی منابع مورد استناد به تصویر می‌کشد. چهار رکن نظری اصلی در این شکل به‌وضوح مشخص شده‌اند و کدگذاری رنگی آن دقیقاً با شرح ارائه‌شده هماهنگ است:

شکل ۳. ساختار معرفتی برآمده از تحلیل هم‌استنادی

Figure 3. Intellectual structure derived from co-citation analysis

خوشه‌ی آبی (بزرگ‌ترین و مرکزی‌ترین خوشه - سمت چپ بالا):

معنابخشی متعارف وایکینی هسته‌ی بنیادین حوزه. متکی بر آثاری چون وایک (۱۹۹۵) و مایتلیس و کریستینسون (۲۰۱۴). این خوشه مرکزی‌ترین خوشه است و نشان‌دهنده‌ی تأکید پایدار حوزه بر معنابخشی به‌عنوان یک فرآیند اجتماعی بازگشتی است که شامل تفسیر پس‌نگرانه، بر ساخت‌سازی و هویت‌سازی در بسترهای مبهم می‌شود.

خوشه‌ی سبز (سمت چپ پایین): ثروت عاطفی-اجتماعی

دومین خوشه‌ی مستحکم. متمرکز بر آثار گومز-مخیا و همکاران (۲۰۰۷) و برونه و همکاران (۲۰۱۲). این خوشه نشان می‌دهد که چگونه موهبت‌های غیرمالی - هویت خانوادگی، کنترل و دلبستگی‌های عاطفی - به‌عنوان فیلترهای تفسیری قدرتمند عمل می‌کنند و اغلب حفظ میراث را بر منطق صرفاً اقتصادی ترجیح می‌دهند. پیوندهای ضخیم با خوشه‌ی

آبی نشان می‌دهد که ثروت عاطفی-اجتماعی به چارچوب مسلطی برای جای‌دهی معنابخشی در بافت عاطفی-اجتماعی متمایز شرکت‌های خانوادگی تبدیل شده است.

خوشه‌ی بنفش/آبی تیره (پایین): بنیان‌های خُرد و نظریه‌ی چندسطحی - یک خوشه‌ی نوظهور (با انفجار پس از ۲۰۱۸).

متکی بر آثار فلین و همکاران (۲۰۱۵) و د ماسیس و فوس (۲۰۱۸). این خوشه نشان‌دهنده‌ی تغییر اخیر حوزه به‌سوی تفکیک پیامدهای کلان‌نگر (مانند کارآفرینی بین‌نسلی) به مکانیسم‌های سطح فردی و خانوادگی است. پل‌های جدید و ضخیم (پیوندهای قرمز/نارنجی) میان این خوشه و خوشه‌ی ثروت عاطفی-اجتماعی، دقیقاً همان فضایی را به تصویر می‌کشند که در آن معنابخشی به‌عنوان مکانیسم کلیدی بنیان‌های خُرد جای‌گذاری شده است - دقیقاً همان‌طور که اشاره شد: (قوی‌ترین و جدیدترین پل‌ها (پیوندهای ضخیم قرمز، ۲۰۲۰-۲۰۲۵) بین ثروت عاطفی-اجتماعی و بنیان‌های خُرد).

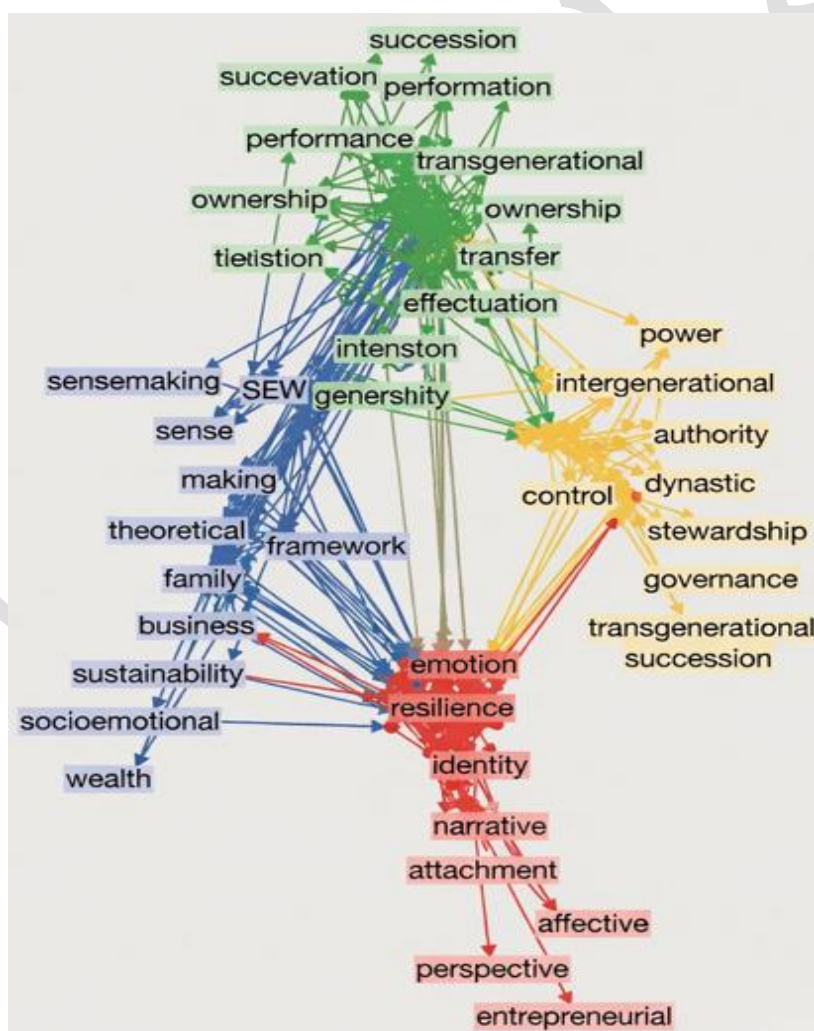
خوشه‌ی بنفش (سمت راست پایین، کوچک‌تر و پیرامونی‌تر): قدرت/دانش و چشم‌اندازهای انتقادی.

یک خوشه‌ی کوچک‌تر اما به‌سرعت در حال رشد (با قدرت انفجار بالا). برگرفته از پژوهش‌های الهام‌گرفته از فوکو و آثاری چون نوردکویست و همکاران (۲۰۲۳). این خوشه آشکار می‌سازد که چگونه گفتمان‌های مسلط خانوادگی، «نظام‌های حقیقت» را برمی‌سازند که معنابخشی کارآفرینانه را محدود یا تسهیل می‌کنند. انزوای نسبی این خوشه، بر یک محدودیت کلیدی تأکید دارد: چشم‌اندازهای انتقادی همچنان به حاشیه رانده شده‌اند و احتمالاً نقش ساختارهای سلسله‌مراتبی قدرت در خانواده در شکل‌دهی به تفسیرها نادیده گرفته می‌شود.

شبکه‌ی هم‌آیندی واژگان (شکل ۴، نرم‌افزار VOSviewer؛ با آستانه‌ی حداقل ۵ بار تکرار) و تحلیل انفجارهای موضوعی (شکل ۶، نرم‌افزار CiteSpace) سیر تکاملی مفهومی حوزه را آشکار می‌سازند و ظهور هیجان، قدرت و پویایی‌های بین‌نسلی را به‌عنوان مضامین معاصر مسلط تأیید می‌کنند. شکل ۵ چهار خوشه‌ی اصلی را نشان می‌دهد:

- خوشه‌ی آبی (هسته‌ای و بزرگ‌ترین): متکی بر واژگان «معنابخشی»، «کسب‌وکار خانوادگی» و «ثروت عاطفی-اجتماعی» - که بیانگر تثبیت یکپارچگی ثروت عاطفی-اجتماعی به‌عنوان چارچوب بافتاری اولیه است.
- خوشه‌ی سبز: متمرکز بر «جانشینی»، «کارآفرینی بین‌نسلی» و «عملکرد شرکت خانوادگی» - ستون فقرات سنتی پژوهش‌های کسب‌وکار خانوادگی.
- خوشه‌ی قرمز (نوظهور و بسیار به‌هم‌پیوسته): متمرکز بر «بنیان‌های خُرد»، «هیجان»، «عاطفی» و «تاب‌آوری» - که نشان‌دهنده‌ی چرخش عاطفی اخیر است.
- خوشه‌ی زرد (جدیدترین و سریع‌ترین رشد): تحت سلطه‌ی «قدرت»، «گفتمان»، «انتقادی» و «بین‌نسلی» - که حاکی از نفوذ روزافزون چشم‌اندازهای مبتنی بر قدرت و انتقادی است.

<https://jed.ut.ac.ir/>

شکل ۴. شبکه‌ی هم‌آیندی واژگان

¹ emotion / affective² power³ intergenerational

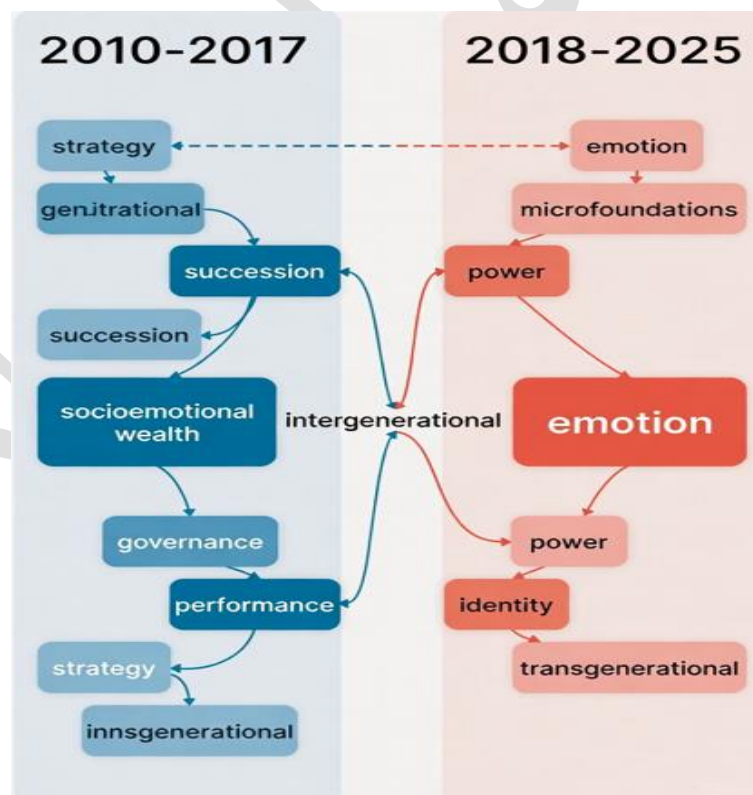
Figure 4. Word co-occurrence network

جدول ۶- برجسته ترین انفجارهای موضوعی (به سبک نرم افزار CiteSpace)

Table 6. Most prominent topical bursts (in the style of CiteSpace software)

رتبه	واژگان	قدرت Strength	سال شروع	سال پایان	دوره انفجار (۲۰۱۰-۲۰۲۵)
۱	socioemotional wealth	۹,۲۱	۲۰۱۷	۲۰۲۵	
۲	emotion / affective	۸,۴۵	۲۰۲۰	۲۰۲۵	
۳	power	۷,۸۸	۲۰۲۱	۲۰۲۵	
۴	intergenerational	۷,۱۲	۲۰۱۹	۲۰۲۵	
۵	microfoundations	۶,۶۷	۲۰۲۰	۲۰۲۵	
۶	resilience	۵,۹۳	۲۰۲۱	۲۰۲۵	
۷	discourse	۵,۴۱	۲۰۲۲	۲۰۲۵	
۸	identity	۴,۸۸	۲۰۱۸	۲۰۲۴	

شکل ۵، سیر تحول موضوعی حوزه را در دو بازه‌ی زمانی به تصویر می‌کشد که کاملاً با اهداف مقاله همسو است (با تأکید بر ظهور هیجان، قدرت و پویایی‌های بین‌نسلی در کنار معنابخشی و ثروت عاطفی-اجتماعی):

شکل ۵. نقشه‌ی سیر تحول موضوعی

Figure 5. Map of the thematic evolution

دوره اول (۲۰۱۰-۲۰۱۷): مضامین پیشران مسلط عبارتند از «جانشینی» (بزرگ‌ترین گره)، «ثروت عاطفی-اجتماعی»، «حاکمیت»، «عملکرد»، «استراتژی» و «نوآوری». این دوره نشان‌دهنده تمرکز اولیه حوزه بر مسائل سنتی کسب‌وکار خانوادگی نظیر برنامه‌ریزی جانشینی، ثروت عاطفی-اجتماعی، عملکرد شرکت و تداوم راهبردی است - که همان بنیان‌های کلاسیک این حوزه به شمار می‌روند.

دوره دوم (۲۰۱۸-۲۰۲۵): مضامین پیشران جدید و مسلطی پدیدار شده‌اند که عبارتند از «هیجان» (گره‌ای بزرگ و مرکزی)، «قدرت» (چندین گره‌ی قوی)، «بنیان‌های خرد»، «بین‌نسلی» (گره‌ی بزرگ زرد)، «هویت» و «امانتداری». این تغییر، نشان‌دهنده چرخش حوزه به سوی مکانیسم‌های عاطفی، قدرت‌محور و خردسطح در معنابخشی بین‌نسلی است.

تحلیل‌های کتاب‌سنجی به‌طور جمعی، حوزه‌ای را در حال گذار به سوی یکپارچگی بیشتر چشم‌اندازهای هیجان، قدرت و بین‌نسلی در درون معنابخشی کارآفرینانه آشکار می‌سازند. بخش بعدی به بحث پیرامون این یافته‌ها پرداخته و چارچوب نظری یکپارچه‌ای را برای هدایت پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌کند.

سنتز مضمونی مقالات کلیدی: استخراج سازوکارهای خردبنیان (پل میان کتاب‌سنجی و چارچوب مفهومی)

به‌منظور فراتر رفتن از نگاشت توصیفی و برقراری پیوند روش‌شناختی مستدل میان خوشه‌های کتاب‌سنجی و چارچوب خردبنیانی پیشنهادی، متن کامل مقالات هسته در چهار خوشه شناسایی شده بر اساس روش تحلیل مضمون ترکیبی (براون و کلارک، ۲۰۰۶؛ توماس و هاردن، ۲۰۰۸) تحلیل گردید. در این فرایند، سازوکارهای خرد، نیروهای زمینه‌ای و پیامدهای کارآفرینانه از دل متون استخراج و کدگذاری شدند. جدول ۷، زنجیره شواهد تحلیلی را از «خوشه‌های کتاب‌سنجی» تا «مضامین فراگیر و ابعاد خردبنیانی» نشان می‌دهد.

جدول ۷. ماتریس سنتز مضمونی (اتصال خوشه‌های کتاب‌سنجی به سازوکارهای خردبنیان)

Table 7. Thematic synthesis matrix (linking bibliometric clusters to micro-foundational mechanisms)

خوشه کتاب‌سنجی (VOSviewer / CiteSpace)	مضامین سازمان‌دهنده (Organizing Themes)	کدهای اولیه و مفاهیم مستخرج از ادبیات هسته	سازوکار خردبنیان (Micro-متناظر- mechanism)	مطالعات هسته و مبنا در سنتز مضمونی
خوشه ۱: آبی (بستر هسته‌ای) معنابخشی، کسب‌وکار خانوادگی، ثروت عاطفی-اجتماعی (SEW)	۱. فیلترهای تفسیری مبتنی بر حفظ SEW ۲. اصطکاک میان منطق اقتصادی و عاطفی	• حفظ کنترل و نفوذ خانوادگی به عنوان اولویت اولویت‌دار • تداوم سلسله خانوادگی و نام نیک تجاری • ارزیابی ریسک‌های بازار از دریچه تهدید هویت خانوادگی	سازوکار قالب‌بندی شناختی؛ تبدیل سیگنال‌های مبهم محیطی به تهدیدها یا فرصت‌های عاطفی-هویتی توسط کانون خانواده	برونه و همکاران (۲۰۱۲)؛ گومز-میچیا و همکاران (۲۰۰۷)؛ ده‌ماسیس و همکاران (۲۰۱۶)
خوشه ۲: سبز (پویایی‌های نسلی) جانشینی،	۱. عدم تقارن روایی میان نسل‌ها ۲. مذاکره بر سر مشروعت ایده‌های نو	• وابستگی به مسیر و لنگراندازی بنیان‌گذار در تجارب گذشته • 	سازوکار مذاکره هویتی و روایی؛ سازوکار انطباق الگوهای ذهنی نسل	نوردکویست و همکاران (۲۰۱۵)؛ کریکو و

¹ Cognitive Framing

² Identity & Narrative Negotiation

کارآفرینی بین نسلی، عملکرد		بازتفسیر معنای سنت توسط نسل جانشین • بازآفرینی قابلیت‌های کارآفرینانه در فرایند گذار	پیشین با نوآوری‌های نسل پسین از طریق روایت‌گری مشترک	همکاران (۲۰۱۱)؛ کمپالو و همکاران (۲۰۱۹)
خوشه ۳: قرمز (روان‌شناختی و عاطفی) • بنیان‌های خرد، هیجان، تاب‌آوری، عاطفه	۱. لنگراندازی و سوگیری‌های عاطفی • ۲. سرایت هیجانی در تصمیم‌گیری‌های بحرانی	• دل‌بستگی روانی شدید به دارایی‌های سنتی • شرکت • از دست دادن کنترل و مقاومت در برابر چرخش راهبردی • عاطفی مثبت به مثابه سوخت تاب‌آوری مشترک	سازوکار سوگیری و تقویت عاطفی! رنگ‌آمیزی عاطفی رویدادها که دامنه گزینه‌های راهبردی قابل‌تصور را محدود یا منبسط می‌کند	شفر (۲۰۱۶)؛ بارون (۲۰۰۸)؛ جیانگ و همکاران (۲۰۱۸)
خوشه ۴: زرد (ابعاد انتقادی و ساختاری) • قدرت، گفتمان، مناسبات ساختاری	۱. هژمونی گفتمانی بنیان‌گذار • ۲. مسدودسازی یا تحمیل معنا (Sensegiving) دستوری)	• تمرکز اختیارات تخصیص منابع و قدرت وتوی غیررسمی • ایجاد تابوهای گفتمانی پیرامون تغییر مدل کسب‌وکار • سلسله‌مراتب سنی و پدرسالارانه به عنوان فیلتر گزینش ایده‌ها	سازوکار مهار و تحمیل گفتمانی! کنترل جریان اطلاعات و مشروعیت‌بخشی گزینشی به تفاسیر از طریق اهرم‌های قدرت ساختاری	رایش و همکاران (۲۰۱۴)؛ دوما و کوری (۲۰۲۱)؛ فوکو (۱۹۸۰)

تبیین پیوند خوشه‌ها: چگونه کتاب‌سنجی به چارچوب مفهومی منتهی شد؟

نتایج سنتز مضمونی نشان می‌دهد که مفاهیم به‌دست‌آمده از نگاشت شبکه‌ای، جزایری جدا افتاده نیستند، بلکه مؤلفه‌های یک فرایند زنجیره‌ای چندسطحی را تشکیل می‌دهند:

۱. سیگنال‌های مبهم بازار و فناوری در بدو امر از مسیر فیلترهای شناختی ثروت عاطفی اجتماعی (خوشه ۱) عبور می‌کنند.

۲. اما این فیلترها منفعل نیستند؛ بلکه توسط پویایی‌های قدرت ساختاری و گفتمانی (خوشه ۴) جهت‌دهی و تحدید می‌شوند؛ به این معنا که قدرت مشخص می‌کند چه کسی در خانواده حق دارد به این سیگنال‌ها معنا ببخشد.

¹ Affective Appraisal & Amplification

² Discursive Domination & Enactment

۳. هم‌زمان، بارهای عاطفی و دلبستگی‌های هیجانی (خوشه ۳) این تفاسیر را تشدید کرده یا مانع از خروج از منطقه امن می‌شوند.

۴. در نهایت، برآیند این اصطکاکات در بستر مذاکرات روایی بین‌نسلی (خوشه ۲) به تصمیم و کنش کارآفرینانه یا سکون سازمانی ختم می‌شود.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

شتاب روبه‌رشد پژوهش‌ها در این حوزه، فرصتی استثنایی را برای غنی‌سازی ادبیات با واکاوی این پرسش فراهم می‌آورد که چگونه ساختارهای سلسله‌مراتبی و نهادی خانواده، بر ساخت‌سازی و شکل‌گیری معنای کارآفرینانه را محدود یا تسهیل می‌کنند. علاوه بر این، محوریت مضامین بین‌نسلی در هر دو تحلیل معرفتی و مفهومی، به ویژگی بنیادین کارآفرینی در شرکت‌های خانوادگی اشاره دارد: معنابخشی فرآیندی مقطعی و ایستا نیست، بلکه از نظر زمانی گسترده، پویا و بین‌نسلی است. مدل‌های پیشین اغلب تداوم بین‌نسلی را صرفاً به‌عنوان یک پیامد خروجی در نظر می‌گرفتند تا یک فرایند رفت‌وبرگشتی و بازگشتی. شواهد برآمده از تحلیل کتاب‌سنجی و سنتز کیفی نشان می‌دهد که معنابخشی به‌عنوان پلی شناختی-رفتاری عمل می‌کند که فرایندهای هیجانی و مناسبات قدرت را در سطح فردی، به پیامدهای پایدار در سطح بنگاه خانوادگی (نظیر بازتولید هویت، حس عاملیت و قصد کارآفرینی جمعی) متصل می‌سازد.

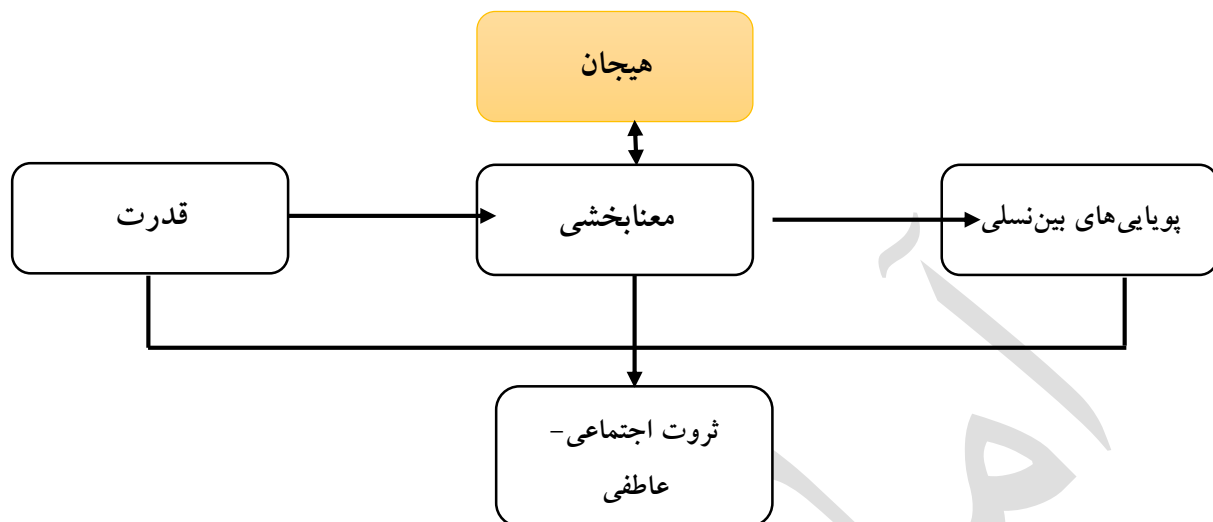
۴.۱. به‌سوی یک چارچوب مفهومی یکپارچه

با سنتز مضمونی این یافته‌ها، ما یک چارچوب مفهومی یکپارچه (شکل ۶) را پیشنهاد می‌کنیم که «معنابخشی کارآفرینانه» را به‌عنوان سازوکار خردبنیان محوری قرار داده و پویایی‌های قدرت، فرایندهای هیجانی و تداوم بین‌نسلی را در بستر نظریه ثروت عاطفی-اجتماعی یکپارچه می‌سازد. برخلاف رویکردهای تک‌بعدی، این چارچوب نشان می‌دهد که در مواجهه با ابهام محیطی یا بزنگاه‌های تحول (نظیر جانشینی یا ورود فناوری‌های نوظهور)، تفسیر فرصت‌ها و تهدیدها مستقیماً به اقدام کارآفرینانه ختم نمی‌شود؛ بلکه از صافی لایه‌های خردبنیان زیر عبور می‌کند:

۱. فیلترهای قدرت و گفتمان حاکم: توزیع اختیارات سلسله‌مراتبی و تسلط گفتمانی در خانواده، فیلترهای تفسیری نخستین را می‌سازند و تعیین می‌کنند کدام روایت از بازار مشروع شناخته شود.

۲. تقویت و لنگراندازی هیجانی: دلبستگی‌های عاطفی، ترس از زوال اعتبار و تعارضات درون‌خانوادگی، بار شناختی این تفاسیر را تشدید یا سوگیری‌دار می‌کنند.

۳. تسهیم و بازسازی معنا: اعضای خانواده در بستر روابط بین‌نسلی، از طریق گفتگو یا اصطکاک، به معنایی همگرا یا واگرا برای حفاظت از ثروت عاطفی-اجتماعی دست می‌یابند. این فرایند ماهیتی بازگشتی دارد؛ تفاسیر موفقیت‌آمیز، ذخیره ثروت عاطفی-اجتماعی را تثبیت کرده و پیامدهای بین‌نسلی-شامل تداوم روایی، روحیه امانت‌داری و تجدید قصد کارآفرینی-را به بار می‌آورند.

شکل ۶. چارچوب مفهومی یکپارچه: سازوکارهای خردبنیان معنابخشی کارآفرینانه در شرکت های خانوادگی
 Figure 6. Integrated conceptual framework: Micro-foundational mechanisms of entrepreneurial sensemaking in family firms

۴، ۲. صورت بندی گزاره های نظری

به منظور ارتقای این چارچوب مفهومی به یک ساختار نظری منسجم و هدایت مطالعات تجربی آینده، پنج گزاره پژوهشی آزمون پذیر بر مبنای پیکربندی روابط شکل ۶ صورت بندی می گردد:

- گزاره ۱ (تعدیل گری تمرکز قدرت در معنابخشی):

در شرکت های خانوادگی با تمرکز بالای قدرت پدرسالارانه، فرایند معنابخشی کارآفرینانه در مواجهه با سیگنال های دگرگون ساز بازار، به شدت تحت سیطره «معنابخشی تجویزی» بنیان گذار قرار داشته و ادراک فرصت های نوآورانه به الگوهای سازگار با مسیرهای تاریخی گذشته محدود می شود.

- گزاره ۲ (نقش دوگانه بارهای هیجانی):

بارهای هیجانی مثبت ناشی از افتخار به میراث خانوادگی، انعطاف پذیری شناختی و پذیرش فرصت های تحول آفرین را ارتقا می بخشند؛ در حالی که غلبه هیجانات منفی (مانند اضطراب از دست دادن کنترل خانواده بر بنگاه)، فرایند معنابخشی جمعی را به سمت محافظه کاری تفسیری و ایستایی استراتژیک سوق می دهد.

- گزاره ۳ (مذاکره روایی و تجدید کارآفرینی بین نسلی):

انتقال موفقیت آمیز قصد کارآفرینانه به نسل جانشین، مشروط به وجود بسترهای ارتباطی باز برای «مذاکره روایی» میان نسلی است، به گونه ای که نسل نوظهور بتواند روندهای جدید صنعت را بدون تعارض با هویت بنیادین ثروت عاطفی-اجتماعی خانواده بازتفسیر نماید.

- گزاره ۴ (پیوند سطوح خرد به کلان):

¹ Sensegiving

همگرایی میان اعطای معنای مشروع (قدرت) و پالایش هیجانات تعارضی در سطح خرد تعاملات خانوادگی، احتمال دستیابی به چابکی راهبردی و رفتار کارآفرینانه پایدار در سطح بنگاه را به طور معناداری افزایش می‌دهد.

• گزاره ۵ (شرایط مرزی و بافت‌های غیرغربی):

در بافت‌های نهادی و فرهنگی جمع‌گرا (مانند اقتصادهای آسیایی و خاورمیانه)، تعهدات خویشاوندی گسترده و سلسله‌مراتب سنی، اصطکاک تفسیری نسل جوان را به سمت هم‌نوایی پنهان یا خروج خاموش هدایت کرده و پویایی‌های متفاوتی از معنابخشی نسبت به بافت‌های فردگرای غربی ایجاد می‌نماید.

این چارچوب و گزاره‌های متناظر با آن چندین دستاورد نظری و کاربردی دارد. از منظر نظری، معنابخشی را از یک مفهوم صرفاً توصیفی به یک سازوکار خردبنیان تبیین‌کننده ارتقا داده و به فراخوان‌های علمی برای پیوند سطوح خرد و کلان در مطالعات کسب‌وکارهای خانوادگی پاسخ می‌دهد (د ماسیس و فوس، ۲۰۱۸). همچنین با تلفیق هیجان و مناسبات قدرت، دیدگاهی نقادانه و متوازن به پارادایم سنتی ثروت عاطفی-اجتماعی می‌افزاید. از منظر کاربردی نیز به بنیان‌گذاران، جانشینان و مشاوران خانواده نشان می‌دهد که ریشه موفقیت یا شکست نوآوری‌ها غالباً در کیفیت فرایندهای ارتباطی و تفسیری نهفته است، نه صرفاً در ساختارهای مالی و فنی.

۳.۴. دستور کار پژوهش‌های آینده

با تکیه بر یافته‌های ترکیبی کتاب‌سنجی و گزاره‌های چارچوب مفهومی پیشنهادی، دستور کار پژوهشی آینده در قالب هشت محور اولویت‌دار در جدول ۸ ترسیم شده است. این پرسش‌ها چگونگی آزمون، بسط و سنجش تجربی این مفاهیم را در مطالعات آتی روشن می‌سازند:

جدول ۸. پرسش‌های اولویت‌دار پژوهشی برای بسط تجربی و نظری حوزه

Table 8. Priority research questions for the empirical and theoretical development of the field

ردیف	پرسش پژوهشی	استدلال نظری	روش‌شناسی پیشنهادی
۱	چگونه نابرابری‌های توزیع قدرت (مانند سلطه بنیان‌گذار در برابر ائتلاف جانشینان) مرحله برساخت‌سازی معنابخشی را جهت‌دهی می‌کنند؟	قدرت غالباً نادیده گرفته شده، در حالی که ساختار تصمیم‌گیری را مستقیماً کانالیزه می‌کند.	مطالعه موردی چندگانه کیفی؛ تحلیل گفتمان جلسات هیئت‌مدیره خانوادگی.
۲	در انتقال بین‌نسلی، هیجانات منفی (ترس، تعارض، سوگ) در مقایسه با هیجانات مثبت چه نقشی در ادراک ریسک دارند؟	هیجانات منفی می‌توانند باعث فلج شناختی یا برعکس، کاتالیزور دگرگونی شوند.	روش‌های آمیخته طولی؛ روش نمونه‌گیری تجربی (ESM) حین گذار نسلی.
۳	معنابخشی چگونه تعاملات هیجان و قدرت در سطح فردی را به اقدامات نوآورانه بنگاه متصل می‌سازد؟	لزوم پیوند دادن کنش‌های فردی به قابلیت‌های سطح سازمان (پل خرد به کلان).	مدل‌سازی چندسطحی (MLM)؛ ترکیب پیمایش‌های آماری با مصاحبه عمیق.
۴	در بافت‌های غیرغربی (نظیر خاورمیانه و آسیا)، ساختارهای فرهنگی و خویشاوندی چگونه معنابخشی را تعدیل می‌کنند؟	ضرورت واسازی سوگیری جغرافیایی و توسعه نظریه‌پردازی بومی در بافت‌های سنتی.	مردم‌نگاری سازمانی؛ مطالعات تطبیقی بین‌المللی در اقتصادهای در حال ظهور.
۵	ابزارهای دیجیتال و فضاها مجازی ارتباطی، پویایی‌های معنابخشی و تسلط گفتمانی را در بحران‌ها چگونه تغییر می‌دهند؟	تحول الگوهای ارتباطی خانواده از جلسات سنتی حضوری به کانال‌های چندرسانه‌ای.	نت‌نوگرافی (Netnography)؛ تحلیل شبکه‌های ارتباطی درون‌گروهی خانواده.

۶	آیا مداخلات حاکمیتی و مشاوره‌ای (شورای خانواده، کوچینگ) قادر به بازآفرینی فضای معنابخشی مشترک هستند؟	ارزیابی ابزارهای حل تعارض برای تبدیل ایستایی شناختی به زایش فکری.	پژوهش عمل‌پژوهی (Action Research) با طرح‌های پیش‌آزمون-پس‌آزمون
۷	تعامل دوسویه قدرت و هیجان چگونه به بازتعریف محتوای ثروت عاطفی-اجتماعی در طول دهه‌ها می‌انجامد؟	ماهیت بازگشتی و پویای ثروت عاطفی-اجتماعی در بستر زمان تاریخی.	روش‌شناسی طولی تاریخی؛ تحلیل روایت‌های تاریخی و اسناد خانوادگی.
۸	پویایی‌های جنسیتی چه نقشی در فرایندهای معنابخشی و عاملیت کارآفرینانه جانشینان زن در خانواده ایفا می‌کنند؟	شکاف عمیق ادبیات در زمینه بازنمایی نقش دختران و زنان در گذار مدیریتی.	پژوهش‌های پدیدارشناسی؛ مصاحبه‌های روایی با زنان کارآفرین نسل بعد.

۴، ۴. محدودیت‌های پژوهش

تفسیر نتایج و چارچوب مفهومی این مقاله باید در پرتو محدودیت‌های روش شناختی و بافتاری زیر صورت پذیرد:

۱. **ماهیت روش شناختی و سطح ادعا:** رویکرد این پژوهش مبتنی بر مرور نظام‌مند کتاب‌سنجی و سنتز مضمونی ادبیات است؛ بنابراین چارچوب شکل ۶ و گزاره‌های یک تا پنج در جایگاه یک «سنتز مفهومی و تئوریک» قرار دارند و ادعای اثبات تجربی-علی در یک جمعیت آماری خاص را مطرح نمی‌کنند. سنجنش روایی سازه‌ها نیازمند آزمون‌های تجربی میدانی توسط پژوهشگران آینده است.

۲. **سوگیری جغرافیایی مقالات پایه:** بخش عمده‌ای از ادبیات نمایه‌شده در پایگاه‌های Scopus و Web of Science (بیش از ۷۰٪) برآمده از اقتصادهای توسعه‌یافته غربی (آمریکای شمالی و اروپای غربی) است. بدین سبب، تعمیم بی‌واسطه مفاهیم به شرکت‌های خانوادگی مستقر در جوامع در حال توسعه، از جمله ایران و منطقه خاورمیانه—که با ساختارهای قانونی، خویشاوندی و اقتصادی متفاوتی مواجه‌اند—مستلزم احتیاط و بومی‌سازی تجربی است.

۳. **پوشش داده‌ای:** جست‌وجوی این مطالعه به مقالات پژوهشی انگلیسی‌زبان در دو نمایه بین‌المللی محدود بوده است؛ از این رو کتاب‌ها، گزارش‌های سیاستی و ادبیات منتشرشده به زبان‌های محلی در تحلیل ساختار دانشی وارد نشده‌اند که این امر ممکن است بازتاب‌دهنده بخشی از جریان‌های فکری منطقه‌ای نباشد.

۵. نتیجه‌گیری نهایی

این مقاله با هدف ترسیم نقشه فکری و بازنمایی سازوکارهای خردبنیان معنابخشی کارآفرینانه در شرکت‌های خانوادگی طی یک دوره پانزده‌ساله (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵) تدوین گردید. یافته‌ها نشان داد که ادبیات این حوزه از توصیف‌های مقطعی اولیه عبور کرده و به سمت فهمی چندوجهی از درهم‌تنیدگی مناسبات قدرت، عواطف و ساختارهای نسلی در حرکت است. تحلیل‌ها سه بینش بنیادین را آشکار ساخت:

نخست، تداوم تمرکز جغرافیایی بر بافت‌های غربی که لزوم تنوع‌بخشی نظری را گوشزد می‌کند؛ دوم، خروج پویایی‌های قدرت و هیجان از حاشیه به متن مطالعات شناختی کسب‌وکار خانوادگی؛ و سوم، نقش حیاتی سازوکارهای تفسیری بین‌نسلی به عنوان حلقه اتصال کنش‌های فردی به بقا و نوسازی بلندمدت بنگاه.

چارچوب مفهومی پیشنهادی و گزاره‌های نظری استخراج‌شده، مسیری منسجم برای پیوند زدن دیدگاه سنتی ثروت عاطفی-اجتماعی با رویکردهای انتقادی و خردبنیان فراهم می‌آورند. این دستاورد می‌تواند مبنای پژوهش‌های تجربی

دقیق تر قرار گیرد و به پژوهشگران و دست‌اندرکاران کسب‌وکارهای خانوادگی کمک نماید تا فراتر از تحلیل‌های ایستا، ماهیت زنده، عاطفی و مذاکره‌پذیر ساخت معنای کارآفرینانه را در فرازونشیب تحولات نسلی و محیطی درک کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: بنا به اظهار نویسندگان، تمامی اصول اخلاقی در مقاله رعایت شده است.

تعارض منافع: تعارض منافی در خصوص مقاله وجود ندارد.

حامی مالی: نویسنده در تدوین مقاله از هیچ شخص یا نهادی وجهی دریافت نکرده است.

Reference

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Berrone, P., Cruz, C., & Gómez-Mejía, L. R. (2012). Socioemotional wealth in family firms: Theoretical dimensions, assessment approaches, and agenda for future research. *Family Business Review*, 25(3), 258–279. <https://doi.org/10.1177/0894486511435355>
- Brunninge, O., Melin, L., & Nordqvist, M. (2020). Identity work in family firms: Anticipatory socialization of non-family employees. *Family Business Review*, 33(3), 256–278. <https://doi.org/10.1177/0894486520929459>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Calabrò, A., Frank, H., Minichilli, A., & Suess-Reyes, J. (2023). Entrepreneurship in family firms: An updated bibliometric overview. *Review of Managerial Science*, 17(6), 1789–1823. <https://doi.org/10.1007/s11846-022-00587-6>
- Chen, C. (2024). *CiteSpace: A practical guide for mapping scientific literature* (2nd ed.). Nova Science Publishers.
- Chirico, F., Welsh, D. H. B., & Ireland, R. D. (2023). Transgenerational entrepreneurship in family firms: A dynamic capabilities perspective. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(2), 456–489. <https://doi.org/10.1177/10422587221119234>
- Chirico, F., Sirmon, D. G., Sciascia, S., & Mazzola, P. (2011). Resource orchestration in family firms: Investigating how entrepreneurial orientation, generational involvement, and family culture affect performance. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 5(4), 307–326.
- Christianson, M. K., & Barton, M. A. (2021). Sensemaking in the time of COVID-19. *Academy of Management Review*, 46(3), 460–465. <https://doi.org/10.5465/amr.2020.0463>
- Chrisman, J. J., Chua, J. H., & Sharma, P. (2012). Fundamental issues in family enterprise research. *Family Business Review*, 25(4), 331–338. <https://doi.org/10.1177/0894486512459163>

- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382–1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Colville, I., Brown, A. D., & Pye, A. (2020). Family businesses in emerging markets: A review and future research agenda. *Journal of Family Business Strategy*, 11(2), Article 100356. <https://doi.org/10.1016/j.jfbs.2020.100356>
- De Massis, A., & Foss, N. J. (2018). Advancing family business research through microfoundations. *Family Business Review*, 31(4), 386–396. <https://doi.org/10.1177/0894486518783459>
- De Massis, A., Eddleston, K. A., & Rovelli, P. (2024). Intergenerational sensemaking in family innovation: A microfoundational approach. *Strategic Management Journal*, 45(5), 789–812. <https://doi.org/10.1002/smj.3567>
- De Massis, A., Frattini, F., Pizzurno, E., & Cassia, L. (2012). Product innovation in family firms: Where are we, where can we go?. *Journal of Family Business Strategy*, 3(1), 41–54.
- Deloitte. (2023). *Global family business survey*. Deloitte Insights. <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/private/articles/global-family-business-survey.html>
- Donohue, J. C., Levenson, M., & Zhang, L. (2024). Multiple correspondence analysis in bibliometric research: Recent advances and applications. *Journal of Informetrics*, 18(3), Article 101523. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2024.101523>
- Eckstein, G., Döring, M., & Müller, T. (2025). Thirty-five years of sensemaking in business & management: A bibliometric analysis. *Management Review Quarterly*, 75(4), 3191–3217. <https://doi.org/10.1007/s11301-024-00412-5>
- Ellen, B. P., De Massis, A., & Kotlar, J. (2024). Microfoundations in family firm research: A review and agenda. *Family Business Review*, 37(2), 145–167. <https://doi.org/10.1177/08944865231217654>
- Felin, T., Foss, N. J., & Ployhart, R. E. (2015). Microfoundations of organizational heterogeneity. *Strategic Management Journal*, 36(13), 1985–2003. <https://doi.org/10.1002/smj.2296>
- Fletcher, D., De Massis, A., & Nordqvist, M. (2022). Emotional sensemaking in family firms during succession. *Journal of Family Business Strategy*, 13(1), Article 100456. <https://doi.org/10.1016/j.jfbs.2021.100456>
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977*. Pantheon Books.
- Gioia, D. A., & Chittipeddi, K. (1991). Sensemaking and sensegiving in strategic change initiation. *Strategic Management Journal*, 12(6), 433–448. <https://doi.org/10.1002/smj.4250120604>
- Gómez-Mejía, L. R., Haynes, K. T., Núñez-Nickel, M., Jacobson, K. J. L., & Moyano-Fuentes, J. (2007). Socioemotional wealth and business risks in family-controlled firms: Evidence from Spanish olive oil mills. *Administrative Science Quarterly*, 52(1), 106–137. <https://doi.org/10.2189/asqu.52.1.106>
- Guang, J., Li, X., & Wang, Y. (2025). Family ownership and exploratory innovation: The moderating role of socioemotional wealth. *Asia Pacific Journal of Management*, 42(3), 1485–1515. <https://doi.org/10.1007/s10490-024-09987-2>

- Habbershon, T. G., & Williams, M. L. (1999). A resource-based framework for assessing the strategic advantages of family firms. *Family Business Review*, 12(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6248.1999.00001.x>
- Hiebl, M. R. W. (2022). Digital transformation in family firms: A review and research agenda. *Journal of Family Business Strategy*, 13(4), Article 100492. <https://doi.org/10.1016/j.jfbs.2022.100492>
- Jamali, D., Jain, T., & Samara, G. (2022). Sustainability challenges in Middle Eastern family firms: An institutional perspective. *Journal of Business Ethics*, 178(2), 345–362. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04876-4>
- Jiang, D. S., & Munyon, T. P. (2016). Affective microfoundations of socioemotional wealth. *Family Business Review*, 29(4), 389–411. <https://doi.org/10.1177/0894486516661934>
- Kammerlander, N., König, A., & Richards, M. (2022). Resistance to digital innovation in family firms: The role of emotional attachment. *Entrepreneurship Theory & Practice*, 46(5), 1123–1150. <https://doi.org/10.1177/10422587211005789>
- LeCounte, J. (2022). Succession sensemaking in family firms: A narrative approach. *Family Business Review*, 35(2), 178–195. <https://doi.org/10.1177/08944865211070034>
- Lim, W. M. (2024). Guidelines for interpreting bibliometric results: A sensemaking approach. *Global Business and Organizational Excellence*, 43(5), 45–62. <https://doi.org/10.1002/joe.22244>
- Liu, B., Wang, Z., & Chen, Y. (2025). Innovation decoupling in family firms: The role of socioemotional wealth. *Management and Organization Review*, 21(2), 345–367. <https://doi.org/10.1017/mor.2024.45>
- Long, R. G., & Mathews, K. M. (2023). Collective learning for sustainability in family firms. *Journal of Business Venturing*, 38(4), Article 106312. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2023.106312>
- Maitlis, S., & Christianson, M. K. (2014). Sensemaking in organizations: Taking stock and moving forward. *Academy of Management Annals*, 8(1), 57–125. <https://doi.org/10.5465/19416520.2014.873177>
- Marzi, G., Ciampi, F., & Rialti, R. (2025). Guidelines for conducting bibliometric-systematic literature reviews: A practical roadmap for management and entrepreneurship scholars. *International Journal of Management Reviews*, 27(1), 81–103. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12357>
- Nordqvist, M., Gartner, W. B., & Melin, L. (2023). Power and governance in family firms: A critical perspective. *Family Business Review*, 36(1), 45–67. <https://doi.org/10.1177/08944865221134567>
- Nordqvist, M., Sharma, P., & Chirico, F. (2014). Family firm heterogeneity and governance: A configuration approach. *Journal of Small Business Management*, 52(2), 192–209.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, Article n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Paul, J., & Criado, A. R. (2024). Twelve years of bibliometric review research: Progress and future research directions. *International Journal of Information Management*, 76, Article 102772. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2024.102772>

- Rafiki, A., Al-Kwafi, O. S., & Nasution, R. A. (2025). Entrepreneurial behavior in family business: A bibliometric-systematic literature review. *Journal of Enterprising Communities*, ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JEC-03-2024-0045>
- Rezaei, M., & Shokri, A. (2023). Sustainability in Iranian family firms: Challenges and opportunities. *Journal of Cleaner Production*, 412, Article 137389. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.137389>
- Salvato, C., Chirico, F., & Sharma, P. (2024). Cultural capital in family entrepreneurship: A resource-based view. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 18(2), 234–256. <https://doi.org/10.1002/sej.1478>
- Schell, S., Hiepler, M., & Moog, P. (2023). Emotional influences on opportunity evaluation in family firms. *Journal of Business Venturing*, 38(3), Article 106289. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2023.106289>
- Shepherd, D. A. (2023). Affective dynamics in entrepreneurship. *Academy of Management Review*, 48(1), 112–135. <https://doi.org/10.5465/amr.2021.0245>
- Shepherd, D. A. (2016). An emotions perspective for advancing the fields of family business and entrepreneurship: Stocks, flows, resonance, and brotherhood. *Family Business Review*, 29(2), 151–158.
- Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of research in systematic reviews of research. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1), Article 45. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>
- van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- van Eck, N. J., & Waltman, L. (2024). Visualizing bibliometric networks. In Y. Ding, R. Rousseau, & D. Wolfram (Eds.), *Measuring scholarly impact: Methods and practice* (2nd ed., pp. 185–220). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-57909-0_8
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations*. Sage Publications.
- Wu, J., & Zhou, Z. (2025). Dual socialization in family successors: Balancing family and professional identities. *Asia Pacific Journal of Management*, 42(2), 567–589. <https://doi.org/10.1007/s10490-023-09945-7>